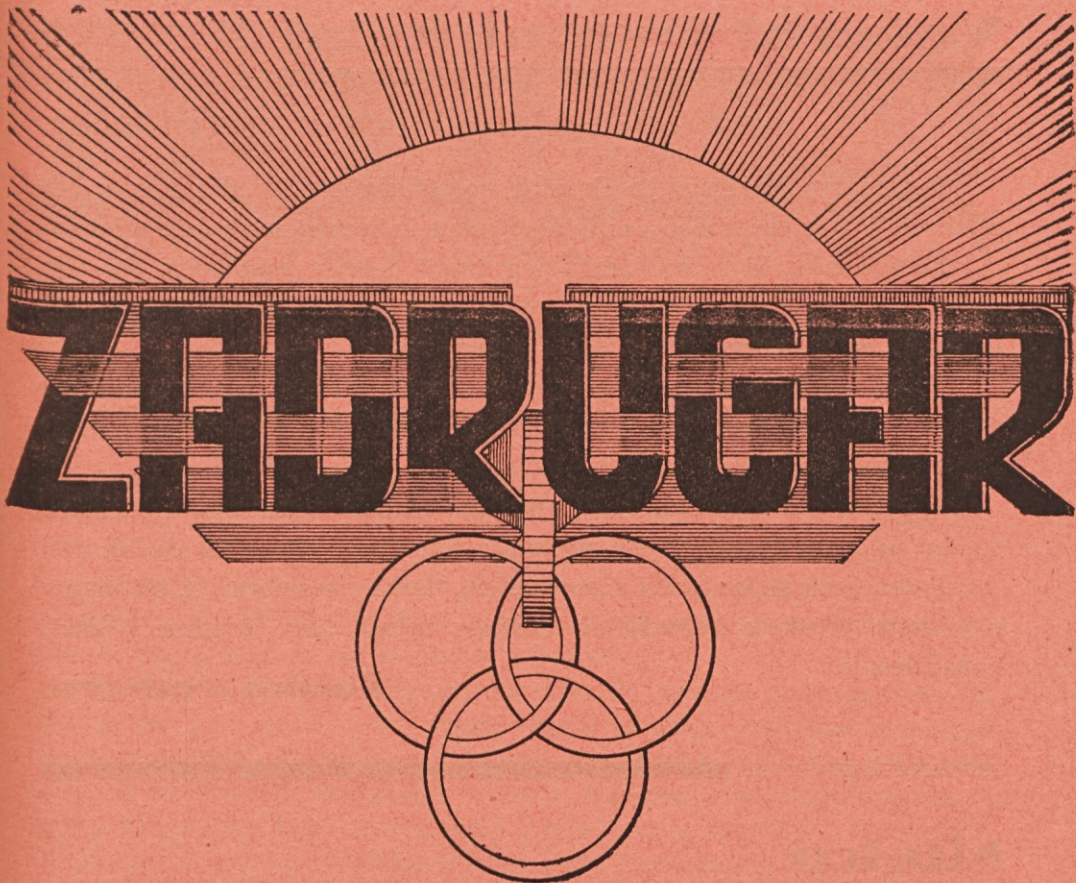

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

ŠTEV. 11

1934

LETO X

**GLASILO
NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV
DRŽAVNIH ŽELEZNIC V LJUBLJANI**

Večerni šivalni tečaj

naše Nabavljalne zadruge.

Na splošno željo našega članstva bo otvorila naša zadruga s 1. decembrom t. l. še večerni šivalni tečaj za gospe in hčerke naših železničarjev.

Šivalni tečaj, ki se bo vodil poleg drugih tečajev popolnoma posebej, se bo vršil v večernih urah trikrat tedensko, in sicer ob ponedeljkih, torkih in petkih od 1. decembra t. l. do 1. marca 1935.

V tem tečaju se bo podučevala vsa tehnika šivanja, kakor šivanje perila in oblek, krojno risanje, prenavljanje starih oblek, ročno in strojno vezenje, ročno in strojno mašenje, kvačkanje, mreženje i. t. d.

Mesečna ukovina znaša le 60 Din. Vpisnine ni! Vpisovanje v ta tečaj se bo vršilo dne 26., 27. in 28. novembra t. l. vsakokrat od 14. do 16. ure.

Redni pouk se bo pričel v ponedeljek, dne 3. decembra t. l. ob 18. uri v šolskem prostoru Nabavljalne zadruge uslužb. drž. železnic v Šiški, I. nadstropje.

Šolsko vodstvo.

Mleko

ki ga dobavlja naša zadruga je prvovrstno planinsko mleko. Dostavlja se na dom našim članom v higijenično zaprtih steklenicah v jutranjih urah.

Cena mleku je 2 Din liter.

Vse člane, ki še niso odjemalci, ponovno prosimo, da takoj naroče mleko pri blagajni v naših trgovinah in s tem pomagajo dvigniti konzum higijeničnega mleka. Čim več bo odjemalcev, tem nižja bo lahko cena.

Gospodinje!

kupujte enotno pšenično moko!

Ta moka je mleta iz najboljše potiske pšenice in vsebuje vso sestavino zrnja; v njej se nahaja torej vsa moka ničla, dvojna in petica, odvzeta je le krmilna moka in otrobi. V barvi je enaka dvojki, je pa cenejša in izdatnejša. Kruh, pečen iz enotne pšenične moke, je jako okusen, zdrav in hranljiv. Gospodinjam to moko toplo priporočamo!

V Rochdalu pred 90timi leti

Domovina antične kulture je starodavna Helada, nje klasična reprezentantinja in njeno žarišče so bile glavno mesto Atene. Skozi dolga stoletja vse do današnjih dni so bile in ostale kot ogromen svetilnik, ki se je po njem ravvalo človeštvo na potih svojega spoznavanja, hrepenenja in ustvarjanja. Umetniki, državniki in modroslovci, ki so jih rodile Atene, so nam še danes vzor, ki ne bo nikdar zatemnel.

Tudi mi zadrugniki poznamo klasična tla svojega pokreta; kraj, ki nam je dal prve in še vedno vzorne borce in tvorce zadrugne misli, poznamo svoje Atene — naš R o c h d a l (izg. Ročdel). Ali če bi hoteli primerjati to, pred 90timi leti razmeroma malo in zamazano industrijsko mesto v grofiji Lancashire (izg. Lencešir) na Angleškem z mogočnim Babilonom, sijajnimi Atenami in ponosnim Rimom, kako groteskna bi bila ta primer! In če bi hoteli iskati v Ročdelu domovino velikih mož kot so bili grški pisatelji, misleci in umetniki ali rimljanski vojskovodje, bi bili prav tako v zadregi, v čem naj bi obstojala primera.

In vendar! Rochdal ne zaostaja v svoji zgodovinski pomembnosti prav nič za prestolicami starih narodov, to mesto je domovina tolikokrat imenovanih »pravičnih pionirjev«, ki so položili temelje današnje mogočne stavbe svetovnega zadrugništva.

Bilo je 28 revnih tkalcev, ki so l. 1844 osnovali v smislu današnjega pojma prvo zadrugo in 21. decembra istega leta odprli svojo skromno prodajalno v »Žabji ulici« v Rochdalu.

Po brezuspešnih pogajanjih z delodajalci so pionirji sklenili iskati rešitve iz svojega težkega materialnega položaja v samopomoči. Z »ogromnim« kapitalom 28 funtov, so se lotili dela, katerega uspeh zadivlja dandanes ves svet.

In kot je bil skromen njihov začetni kapital, tako skromna je seveda morala biti tudi otvoritev prve njihove prodajalne. V »Žabji ulici« — ulica je menda to ime zaslužila — so najeli v prizemlju lokal, ki so ga založili s smešno malimi količinami sladkorja, masla, moke in zdroba. Zadrugniki-

voditelji sami niso verjeli v uspeh. Obotavljajoč se so se zbrali v prodajalni in mešetarili, kdo naj jo otvori. Končno se je le nekdo odločil za to dejanje. Tedaj pa se vsuje z vseh strani bornega poslopja toča krohota. Razposajena ali najeta mladež, zaposlena po večini v tekstilni industriji, se je spakujoč se začela zbirati pred prodajalno in zasmehovala novo trgovino, njene zaloge in bedne tkalce. Ali časi so se kmalu spremenili. Pionirji so vztrajali, njihova zadruga se je krepila in marsikateri onih mladih zasmehovalcev bi premnogokrat pogrešal zdrave in izdatne hrane ter toplega suknjiča, če bi ne bilo te, v početku toli omalovaževane združne trgovine.¹

Za zdrav in upravičen pokret ni treba veliko sredstev. Treba pa je velikih ljudi, dobrih in plemenitih ciljev. Ročdelci so pa bili veliki možje, ki jim je trdo življenje, plemenito srce in krepka volja črtala pot k cilju in uspehu. Če motrimo te njihove cilje, se moramo naravnost diviti, kako so jih preprosti tkalci tako jasno doumeli in s tako odločnostjo zasledovali.

Kaj so hoteli ročdelski pionirji? Cilj in smoter njihove zadruge je bil:

- 1.) Osnovanje lastne prodajalne življenjskih potrebščin.
- 2.) Gradnja in nakup hiš, v katerih naj bi stanovali vsi združniki, ki si hočejo medsebojno pomagati k izboljšanju svojega materialnega položaja.
- 3.) Proizvodnja raznoterih potrebščin, da se s tem zaposlijo brezposelni člani in tisti, ki jih v eksistenci ograža stalno zniževanje mezd.
- 4.) Nakup ali zakup zemljišč, ki naj jih upravljajo in izkoriščajo brezposelni ali slabo plačani člani.
- 5.) Čim bo postalo to izvedljivo, naj zadruga vzame v svoje roke sploh vso produkcijo, razdelitev dobrin, vzgojo in upravo.

Zares cilji, ki so bili za tedanje čase skoro predrzni, ki bi jih s strani revnih tkalcev ne bil nihče pričakoval, ki pa jih združniki dandanes v vernem prepričanju glede upravičenosti in dosegljivosti izpovedujemo in branimo!

To so v n a n j i cilji ročdelskih pionirjev.

Poglejmo sedaj še, ali veljajo za našo dobo tudi njihovi principi n o t r a n j e g a združnega ustroja ter praktičnega združnega sistema.

V tem pogledu je treba v prvi vrsti poudarjati, da so že ročdelski pionirji stali na stališču, da ne sme in ne more biti prodajna cena potrebščin enaka ali celo nižja od nakupne, dalje, da je prodaja na kredit nepriporočljiva, da konsument ne sme pozabiti na producenta, da je velevažna naloga zadrug vzgoja članstva v umstvenem, socialnem in gospodarskem pogledu i. t. d.

Mislím, da v tem oziru najbolje storimo, ako poslušamo našega velikega združnega ideologa Charlesa Gide-a, ki ocenjuje stalno veljavnost ročdelskih združnih principov:² »To, kar moramo pri ročdelskih pionirjih vedno občudovati, ni samo, da so predhodniki — bili so namreč taki že

¹ Holyoakes: Geschichte der Rochdaler Pioniere, str. 70.

² Iz govora Ch. Gide-a l. 1902 v Rochdalu.

pred njimi —, marveč je zlasti občudovanja vreden praktični smisel, s katerim je razumelo 28 tkalcev takorekoč iz enega kova postaviti svoje statute, ki morajo ostati končno veljavni za ustroj vsake konsumne zadruga.

Zares številni in prerazlični so narodi po svojem jeziku, temperamentu in socialnem idealu, ki vstopajo v krog združnega gibanja, in vsak izmed njih poskuša k temu gibanju prispevati svojega svojstvenega duha. Vendar je pokazala izkušnja, da je najbolje slediti v vsaki deželi, kjer naj se osnuje zadruga — naj bi bilo to v Indiji ali Kaliforniji — čisto preprosto ročdelskemu vzoru, tako, da morajo združniki vseh dežel priti končno do tega, da se vsedejo k nogam ročdelskih pionirjev, tako kot storijo to otroci pred svojim učiteljem.

So konsumne zadruga, ki streme samo za nizkimi cenami in prodajajo potrebščine za nabavno ceno. Motijo se, in naj bi se zgledovale na ročdelskih pionirjih, ki so pokazali, da je treba prodajati po nadrobni ceni, s čimer se dosežejo prebitki, na osnovi katerih zamore zadruga prosperovati in se krepiti.

Druge zadruga prodajajo na kredit, da bi s tem pritegnile nase čimveč delavcev. Tudi te se motijo in naj bi pogledale v Ročdel, kjer so nakup za gotovino sprejeli že v svoje statute kot edino sredstvo, da bi se osvobodil delavec kreditnega suženjstva in bil deležen prve svobode, ki jo je treba doseči.

Zopet drugi — zlasti na Angleškem — vidijo v zadrugi samo potrošča, pozabljajo pa na proizvajalca. Da bi vendar usmerili svoj pogled v prve čase Ročdela! Pionirji niso pozabili, da je zadruga enako ustvarjena za producenta kot za konsumenta in niso obojih v občestvu nikdar ločili.

Imamo tudi zadruga — zlasti v Franciji — ki se niti najmanj ne bavijo z vzgojo svojih članov. Naj se ozrejo na Ročdelce, ki so v svojih statutih predvideli 2½ % prebitka za svojo in svojih tovarišev nadaljnjo izobrazbo. Občutili so in to tudi vas uče, da je to edino sredstvo, da se ne izmaliči zadruga v samo trgovstvo.

Tako ostane od pionirjev načrtan program kot najboljši, kar jih je bilo kdajkoli zasnovanih. Mi tega programa nismo mogli nikdar niti izboljšati niti ga popolnoma udeležiti, kajti vsak njegov člen zahteva delo celih generacij.«

L. B.: **Združništvo kot svetovni nazor**

Ljudje kaj radi govorijo o svojem svetovnem naziranju. Tudi takrat, če gre za odločitev p o s a m e z n i h vprašanj, ki imamo opravka z njimi v dnevnem življenju, bodisi v gospodarskih, političnih, socialnih, znanstvenih ali verskih pogledih. Taka poedina vprašanja in odgovori, ki jih nanje dajemo, še zdaleka ne izčrpajo pojma svetovnega naziranja. Še celo to se lahko zgodi, da so ti odgovori kaj malo v skladu s celotnim našim resničnim ali namišljenim pojmovanjem sveta in življenja. Na pr.: če sem

prepričan kristjan, ne smem v nobenem primeru zagovarjati naukov, ki temu verskemu prepričanju nasprotujejo; če to storim, se ne smem več prištevati h kristjanom. Ali: če sem ali si domišljujem, da sem individualist, ne gre, da bi istočasno zagovarjal razne socialistične ali komunistične teze, ki so povsem v opreki z določnimi nazori individualizma. Prav tako tudi ne gre, da bi izpovedovali nazor tako zvanih deterministov, ki trde, da se dogajanje v mrtvi in živi prirodi vrši po neizbežni notranji nujnosti, da torej ni mesta za svobodno ravnanje človekovo; ko bi pa šlo za pojem kazni, pa bi svoj determinizem zatajili in tolmačili kazen v običajnem pomenu besede. Oboje bi si namreč nasprotovalo. Kajti, kar delam nujno, delam nesvobodno, za tako delo pa ne more biti kazni. Če že rabimo besedo kazen, tedaj nam ta izraz ne sme pomeniti nekih moralnih sankcij, nego le nekakšne nujne ukrepe človeške družbe v cilju njene samoobrambe, na strani »kaznovanega« pa motive za nujno preusmeritev njegovega nepravilnega ravnanja.

Če hočemo torej govoriti o svetovnem nazoru, je potrebno: prvič, da izraža naše prepričanje izhodno in načelno stališče, ki ga imamo v pogledu motrenja sveta in življenja, zadevati mora prve in najširše osnove in zakone, na katerih se po našem mnenju ta svet in to življenje gradi. Najmanj pa se zahteva, da objema naš svetovni nazor vsaj izvesten del celotnega našega motrenja vesoljstva, kar velja zlasti še za človeka in njegovo udejstvovanje, na primer za moralno, socialno ali gospodarsko plat njegovega izživljanja. Drugič pa smo upravičeni, v obrazloženem smislu besede govoriti o našem svetovnem naziraju le takrat, če so naša prepričanja tudi v posameznih konkretnih življenjskih vprašanjih v popolnem skladu z izhodnim našim stališčem, kakor sem to skušal pojasniti z zgornjimi primeri.

Važno postane za naše razmotrivanje sedaj vprašanje, s kakih vidikov lahko motrimo svet in življenje. Najidealnejše bi seveda bilo, če bi v tem pogledu lahko zavzeli neko izhodišče, zlasti glede človeka, za katerega nam v prv vrsti gre, izhodišče, ki bi bilo po našem »svetovnem naziranju« edino pravilno in ki bi nam omogočalo logično in dosledno zavzeti stališče tudi v vsakem posameznem primeru, ki nam ga ponuja vsakdanje življenje.

Ali je pa tako izhodišče mogoče? Vem samo za en primer, v katerem bi se vsaj do neke meje moglo govoriti o tako popolnem in tako vsestranskem izgrajenem svetovnem naziranju: to bi bilo versko, in sicer krščansko svetovno naziranje. Kajti to naziranje dejanski objema vse stvarstvo in presoja ter ocenjuje skoro celotno človekovo dejanje in nehanje: razen religioznega še moralno v širšem pomenu besede, socialno, poseza pa tudi politično in gospodarsko. Pravim do neke meje in skoro celotno. S tem hočem izraziti dvom, da bi bilo kristjanu v resnici mogoče, že z vidika tega njegovega naziranja zavzeti tudi glede prav vsakega izvenverskega vprašanja določno stališče. Vzemimo samo primer politike in gospodarstva. Zgodovina in sedanjost nas uči, da kristjan prav lahko zagovarja sedaj to sedaj drugo po-

litično ali gospodarsko teorijo. To velja v večji ali manjši meri tudi za ostala področja. Najmanj pomislekov bo imel kristjan pač pri presoji človeškega bitja in življa z vidika etike in morale. Le tu mu bo njegovo versko svetovno naziranje najsigurnejša opora in najzanesljivejši kašipot.

Še manj kot vera in religija more, recimo naše politično in gospodarsko prepričanje vključevati in določevati ostala naša naziranja o svetu, človeku in človeški družbi. To, mislim, je tako jasno, da ne potrebuje nikakih posebnih dokazov. Ali izčrpa na pr. naše naziranje o monarhizmu, demokraciji, absolutizmu, dalje o liberalizmu, kolektivizmu i. t. d. že tudi odgovore na vsa ostala in drugačna vprašanja, ki trčimo nanje v dnevnem življenju?

S kratkimi besedami: svetovno naziranje ni in ne more biti enostavno, ne obsega in ne more obsegati v eni potezi celotnega sestava vprašanj, ki skuša nanje odgovoriti človeški razum in njegovo srce; naše svetovno naziranje marveč je in mora biti sestavljeno, kompleksno, to se pravi: ko presojam svet in življenje, sem mnenja ali prepričanja, da je izmed raznih naziranj v pogledu religije le izvestno stališče pravilno, v pogledu morale takšno in takšno, glede politike, gospodarstva zopet takšno i. t. d.

Povrniti se hočemo sedaj nazaj in si znova predočiti našo zgornjo trditev, da bi bilo ono svetovno naziranje teoretično najbolj idealno, ki bi nam omogočalo že po svoji lastni vsebini pravilno stališče napram vsem svetovnim in življenjskim vprašanjem. Nato se bomo vprašali, ali in v koliko zasluži tudi **zadružništvo**, da ga imenujemo svetovno naziranje, katero mesto zavzema in v kakšnih odnosih je z ostalimi svetovnimi naziranjmi.

(Konec prih.)

Usoda vlagateljev

Dr. Stanislav Š. Lapajne je v novi reviji »Misel in delo« priobčil pod zgornjim naslovom članek, ki bode tudi naše čitatelje zanimal in ga vsled tega v celoti prinašamo:

»V gospodarski osamosvojitvi malega človeka so videli naši predvojni politični in gospodarski voditelji tudi rešitev naroda pred nemškim in italijanskim pritiskom. Z ustanavljanjem domačih denarnih zavodov, kjer naj se stekajo prihranki širokih narodnih plasti, se je na eni strani hotelo naše gospodarstvo osvoboditi odvisnosti od tujcev, na drugi strani pa najti potrebna sredstva za razvoj domače obrti, trgovine in deloma celo industrije. Ta široko zasnovana in izvedena kreditna organizacija je pokazala pred vojno velike uspehe. V znatni meri se imamo njej zahvaliti za gospodarske in celo politične uspehe.

Toda povojna inflacija je te naložbe — ca. 300 milijonov kron — skoraj popolnoma razvrednotila. V dobi gospodarskega presnavljanja po vojni se ni našel nihče, ki bi resno vstal v zaščito vlagateljev, da bi rešil njihove prihranke pred skoraj popolnim uničenjem. Splošno je namreč

tedaj veljalo načelo, da je predvojna krona enakovredna povojni kroni, kar je značilo v veliki meri osvoboditev dolžnikov od prevzetih obvez. Tudi vlagatelji so se fatalistično vdali v svojo usodo, četudi je bila marsikatera tiha tragedija posledica razvrednotenja prihrankov. Enako usodo so doživljali tudi zavarovanci, ki so svoje težko prislužene prihranke nosili večinoma v tuje zavarovalnice.

Toda ta bridka izkušnja vendarle ni kvarno vplivala na dotedanji način varčevanja, kar najbolje dokazuje statistika naših denarnih zavodov. Hranilne vloge so začele kmalu po vojni zopet rasti in v Sloveniji dosegle v letu 1929. lepo vsoto treh milijard dinarjev. Naši denarni zavodi so v teh letih plavali v denarju ter so postali radi finančne moči v veliki meri regulatorji gospodarskega življenja, pri čemer pa so pozabili, da razpolagajo s tujim, njim zaupanim denarjem.

Temeljna osnova vsakemu kreditu je zaupanje posojilodajavca v osebo, ki prejme posojilo, in zavest, da bo v smislu dogovora svoječasno prejel enako vsoto iste vrednosti, kakor jo je posodil. Kar velja za posameznika, velja tudi za kreditne organizacije, ki obrtoma zbirajo denar onih oseb, ke ga same ne morejo ali ne znajo uporabljati v gospodarstvu, z namenom, da ga oddajajo kot posojila onim, ki ga potrebujejo in morejo za to nuditi zadostna jamstva. Denarni zavodi torej vršijo **posredovalno funkcijo**, da pride denar vlagateljev do oseb, katerim sicer primanjkuje lastnih sredstev, a ki ga nujno potrebujejo. Zato mora pri denarnih zavodih vladati **temeljno načelo**, da smejo denar svojih vlagateljev posojevati le pod enakimi ali vsaj sličnimi pogoji, kakor so ga sami dobili. V normalnih časih kršitev tega načela ne ustvarja posebnih težav. Kakor hitro pa se iz kakršnihkoli razlogov množijo zahteve po vrnitvi vlog, mora nastopiti katastrofa, če denarni zavodi niso v stanju pravočasno izterjati posojil od svojih dolžnikov.

Ko se je leta 1929. tudi v Jugoslaviji začel splošno opazati konec povojne konjunktуре ter so se radi gospodarske krize morale likvidirati razne povojne konjunkturne tvorbe, so splošno občutno padli dohodki. To obubožanje je zadelo tudi vlagatelje iz vrst uslužbencev, delavcev in kmetov, ki so svoje prihranke nalagali v denarnih zavodih predvsem za črne dneve, ko ne bo za njih in njihove družine zadosti zaslužka. Toda tudi subjektivno vlagatelji niso imeli posebnega zaupanja do svojih denarnih zavodov, ker so jih že prvi polomi naših velikih bank opozarjali na previdnost. Zato opazamo že leta 1930. pritisk vlagateljev na denarne zavode. Svečane izjave denarnih zavodov o varnosti vlog niso mogle pomiriti vlagateljev, ki so iz najrazličnejših razlogov odpovedovali svoje vloge. Da bi zavodi zadovoljili temu navalu, so sicer forsirano skušali vnovčiti svoje terjatve, toda kaj kmalu so uvideli brezuspešnost takega postopanja ter so zato zahtevali državno intervencijo oziroma pomoč proti vlagateljem, ki da nikakor nočejo razumeti težkega položaja zavodov.

Po dolgem oklevanju se je vlada odločila vsaj deloma zaščititi denarne zavode in je v 5. in 6. § zakona o zaščiti kmetov z dne 22. aprila 1932 dovolila, da se smejo denarni zavodi poslužiti moratorija, če radi krize ne morejo redno izlačevati vlog. Končno stališče je vlada zavzela v uredbi z dne 22. novembra 1933, v kateri je pod določenimi pogoji dovolila odložitev plačil, sanacijo ali pa likvidacijo denarnih zavodov. Če premotrimo dosedanje vladne odredbe, moramo takoj ugotoviti, da so mero-dajni faktorji le v majhni meri upoštevali zahteve in želje gospodarskih, posebno bančnih krogov, ki so na neštetih konferencah postavljali tezo, da je sanacija denarništva mogoča le z aktivno pomočjo države in njenih denarnih zavodov, predvsem Narodne in Hipotekarne banke.. Z navedeno uredbo je država denarnim zavodom le dovolila, da se lahko z lastnimi sredstvi rešijo iz sedanjega težkega položaja. Možnost take rešitve pa je zelo problematična, kar naj izhaja iz naslednjih razmotrivanj:

Med tem ko je povojna inflacija uničevala notranjo vrednost denarja, opazamo z nastopom krize nasproten proces, da padajo cene vsem produktom in da zato pridobivajo plačilna sredstva na vrednosti. Totalni indeks potrebščin v naši državi kaže, da so od leta 1926. do danes padle cene kmečkim produktom skoraj za polovico, industrijskim pa za četrtno in se mora obratno smatrati, da je vrednost našega dinarja v splošnem zrastle za 40 %. Znatno zmanjšanje produkcije je povzročilo počasnejši obtok denarja, ki je pridobil na vrednosti tudi radi zmanjšane uporabe nadomestnih denarnih sredstev. Upnik je torej radi porasta vrednosti denarja obogatel. Zmanjšani dohodki pa so povečali nevarnost, da dolžniki ali sploh ali pa vsaj delno ne bodo mogli vrniti posojil. Kot naravna posledica tega stanja je rastoče nezaupanje upnika, ki skuša čimpreje prekiniti posojilno razmerje s svojim dolžnikom. Naravno je, da je vlagatelj izgubil zaupanje do svojega denarnega zavoda, posebno, ker je bilo medsebojno razmerje od vsega začetka zgrajeno na nezdravi podlagi. Denarni zavodi so sprejemali večinoma vloge na kratkoročno odpoved, dobljeni denar pa so izposojevali na daljše roke. Pravno imajo vlagatelji sicer vso pravico odpovedati tu svoje vloge, toda z gospodarskega stališča se tudi njim ne more odrekati sokrivda na današnjem položaju. Vlagateljem je bil znan način plasiranja njihovega denarja; vedeli so, da morajo denarni zavodi njihov denar, za katerega so nudili visoke obresti, posojevati naprej in se pri tem ozirati predvsem na varnost danih posojil. Najbolj varna pa so dolgoročna, s hipotekami zavarovana posojila. Saj so uživali največje zaupanje ravno tisti zavodi, ki so se bavili s hipotečnimi posli. Mesto da bi zavodi izdajali založnice ali zastavna pisma, so zaupali vlagateljem, da ne bodo dvigali prekomerno svojih vlog. Skupen naval vlagateljev je v kratkem času moral opustošiti denarne rezerve zavodov in ustvariti današnji položaj. Če ne bi nastopilo povišanje vrednosti denarja, bi se položaj ne zdel kritičen. Toda radi deflacije in zmanjšanja dohodkov je postal marsikateri prvovrstni dolžnik kreditno

slab; celo izterjevanje visokih debetnih obresti je postajalo iluzorno in povečevalo število dvomljivih terjatev pri denarnih zavodih.

Brez olepšavanja je položaj denarnih zavodov zelo težak. Lastno premoženje zavodov je bilo vedno v primeri s tujimi sredstvi malenkostno. Obrat se je vršil s tujim denarjem, to je z denarjem vlagateljev. Dana posojila se morajo sicer radi previdne naložbe smatrati za večinoma krita z zastavljenim premoženjem dolžnikov ali njihovih porokov, toda brezdvomno je izterjevanje teh posojil danes združeno s silnimi težavami. Vrhu tega pa uživa velik del dolžnikov ugodnosti zakona o zaščiti kmetov, kar povzroča padec obrestne mere in izpremembo celo kratkoročnih posojil v dolgoročna.

Mere, ki jih dovoljuje zavodom uredba o njih zaščiti, so nezadostne, ker so deloma formalnega značaja, deloma pa samo odlagajo pretečo katastrofo. Zakonita odložitev plačil v zvezi s plačilnim načrtom odpravljaja sicer sedanje ex lex stanje, ko bi morali zavodi radi neplačovitosti zahtevati stečaj ali poravnavo, vendar pa je že dosedanja praksa pokazala, da so pogosto gospodarske razmere močnejše od veljavnih zakonov. Zelo redko so namreč vlagatelji vkljub grožnjam sodno postopali proti svojim denarnim zavodom.

Z omenjeno uredbo je zavodom dana možnost, da ostanejo pri življenju; z njo pa ni rešeno vprašanje uspešnega delovanja v bodočnosti. V nevarnosti je ves kreditni sistem in ni dvoma, da bodo morali zavodi iskati novih potov, če hočejo ostati koristni členi našega gospodarstva. V sedanjem položaju so kakor paraziti, ker ne vršijo svoje funkcije posredovanja med upniki in dolžniki — temveč živijo od prisilne razlike med aktivno in pasivno obrestno mero. Takó so vlagatelji kakor tudi dolžniki velikokrat pripravljeni likvidirati svoje razmerje do zavodov ter stopiti v direktne medsebojne stike, toda razne zaščite v korist zavodov (posebno prepoved pobotanja) jim to zabranjuje. Dolžnost merodajnih faktorjev pa je, da podpirajo vsako stremljenje po normalizaciji kreditnih odnošajev, ker je sedanji kreditni sistem eden glavnih temeljev današnjega družabnega reda. Zato moramo slediti francoski in angleški organizaciji kredita, kjer denarni zavodi le malo poslujejo s tujimi kapitali, temveč večinoma le posredujejo pri plasiranju prihrankov. Tedaj bo nastopila tudi stroga ločitev med dnevnim denarjem (kratkoročnimi posojili) in med dolgoročnimi naložbami.

Po vsem tem usoda vlagateljev ni posebno rožnata. Večina vlog je še danes zamrznjena, predvidoma za daljšo dobo let, in tudi niso izključene vsaj delne izgube. Pri bodočem nalaganju prihrankov pa se mora odpraviti napetost med vlogami in posojili denarnih zavodov.

Zato je po vzoru češkega zakona tudi pri nas nujno potreben zakon o denarnih zavodih, ki bo točno reguliral organizacijo našega denarstva, predvsem način sprejemanja vlog in plasiranja posojil. Le s takimi strogi odredbami bo mogoče odpraviti sedanje stanje in s tem zadostno

zaščititi vlagatelje. V korist vsega našega gospodarstva se mora izdatno zmanjšati tudi obrestna mera tako za vloge kakor tudi za posojila. Dosedanji poskusi pa današnjega težkega položaja nikakor ne bodo popravili ali celó ozdravili.«

Tako piše člankar o splošnih razmerah po drugih denarnih zavodih. V naši Kreditni zadrugi železničarjev v Ljubljani smo se zavedali dobro svojih dolžnosti, da ne dajemo več dolgoročnih posojil kot imamo dolgoročnega kapitala (to so: naša rezerva, kapital, ki smo ga dobili od Saveza Nab. zadrug, trajna štednja in deloma deleži članov.) Tako smo lahko vedno ohranili likvidnost in nismo prišli nikdar v položaj, da ne bi mogli izplačevati vlog.

Naše stališče in poslovanje je tem lažje, ker so vsi naši posojilojemalci nastavljeni z redno plačo, od katere se jim odteguje dolg. V primeru navala vlagateljev bi tedaj lahko prav kmalu likvirali vse vloge, in če ne vseh, pa vsaj 70 do 80%.

Opomin člankarja, da je treba paziti pri podelitvi posojil in v prvi vrsti znižati obrestno mero, pa velja za vse, tudi za naše razmere. O tem bomo pisali prihodnjč.

Gospodinjstvo

Če likate pletenine . . .

Posamezni deli pulovra ali žempra so spleteni. Pripravite mehko podlogo za likanje (koe) in pregrnite jo s čisto cunjjo. Nato vzemite krog, po katerem ste pletli in položite ga na pripravljeno podlogo za likanje, nanj pa pripnite spleteni del, in sicer tako, da je neprava stran na vrhu. Likali boste torej po nepravi strani. Pripravljeni del pripnite najprej okrog in okrog bolj na redko, šele ko je enakomerno napet, ga pripnite z betičaricami bolj na gosto. Čim manj so se vam posrečili robovi, tem bolj gosto jih morate pripeti. Ko ste del pulovra ali žempra dobro napeli, ga pregrnite z zmočeno in dobro ovito cunjjo, nato pa peljite ne preveč vroč likalnik prav narahlo čez cunjjo, in sicer vedno v eni smeri. Likalnika ne smete polagati na pletenino. Držite ga ves čas tako, da se bo samo na rahlo dotikal cunje. Volneno pletivo vsrkava paro, postane vlažno, vsled česar se prilagodi obliki kroja. To obliko obdrži tudi potem, ko ga snamete s kroja. Napetega pletiva ne smete kar hitro z likanjem posušiti do suhega, ampak pustite ga, da se bo napeto na kroju počasu na zraku posušilo. To sušenje traja nekaj ur. Snemite ga šele takrat, ko je popolnoma suho, ker sicer je ves trud zaman.

Ko hočete pulover ali žemper sešiti, spnite najprej stranske dele, ki jih sešijte od leve strani z gosto ometico z volno, iz kakršne sta pletli. Ravno tako sešijte tudi šive na rami, nakar pa pogledate, kakšni so

vratni in rokavni izrezi. Če niso gladki, jih zravnajte s kvačkanjem. Večje zareze zamašite z večjimi, manjše z manjšimi stebrički, ki pa ne smejo biti ne preveč gosti pa tudi ne preveč redki. Delajte pač tako, da bodo robovi lepo gladki. Nato všijte rokave in prišijte ovratnik. Če obrobite vratni zrez ali pri telovniku rokavne izreze tako, da naberete izrez na štiri igle in dopletete dva in pol do tri centimetre širok rob, dve na lice, dve narobe, morate ta rob ravno tako polikati kakor posamezne dele. Pazite, da robov pri snemanju ali pri likanju ne razvlečete. Ko so suhi tudi robovi, prišijte še gumbе, nato pa hitro pred zrcalo, da boste videli to pleteno lepoto kar dvakrat.

Če pletete . . .

Včasih smo pletli samo nogavice, tuintam tudi rokavice in čepice, celo jopice, danes pa pletemo kar vse vprek. Na vrsto so prišli pulovri, telovniki, bluze in kar cele obleke. Trgovine so polne volne. Nobene barve, nobene debelosti, nobene kvalitete ne sme manjkati.

Da bi se že pred nakupovanjem lahko nekoliko pripravili na vso to izbiro, sem vam napisala tole lekcijo:

Debelost volne je odvisna od števila niti in debelosti volnene preje, iz katere je volna sesukana. Ako namreč volno razvijemo, vidimo, da je sesukana iz dveh, treh, štirih niti. Čim lažja in gostejša je volna, tem enakomernejše in gosteje lahko pletemo. Ako sami še niste posebno izurjena pletilja, se rajše posvetujte, katera volna je za posamezno delo najprimernejša. Opozarjamo vas pa tudi, da so vzorci zelo muhasti. Dočim je kakšen vzorec iz ene vrste volne prav čeden, je prav takšen iz drugačne zanič.

Dasi se dobi v trgovini dražja in cenejša volna, je v resnici vsaka, lahko rečemo, skoro po isti ceni, ker se volna prodaja na težo. Cenejša je pač manj obdelana in zato težja, zato pa ima dekagram težje volne nekaj metrov manj kakor pa dekagram lažje. Težka volna je trpežna, ni pa tako topla kakor lahka. Iz težje volne pletemo rokavice, nogavice, pulovre itd. Zlasti za šolarje je taka volna primerna. Saj otroci vedno skačejo in tako jih je tudi v taki volni dovolj toplo. Iz cenejše volne delamo lahko tudi sportne pulovre. Ker nosi sedaj pulovre mlado in staro in ima vsak svoje potrebe in svoj okus, dobite sportno volno za pulovre v najrazličnejših debelostih, primernih barvah in različnih kvalitetaх. V trgovini nam nudijo sicer tudi nekaj domače volne, vendar prevladuje pri nas žal še vedno uvožena holandska, švicarska, tirolska, nemška in druga volna, ki prihaja pod raznimi imeni svojih tvornic v promet. Naša domača industrija ima torej na tem polju še dovolj dela, ker imamo sirovin doma dovolj.

Za rokavice in nogavice je najboljša posebna volna, ki je preparirana tako, da ne vsrkava preveč vlage. Poleg raznih vrst mehke sportne volne

za pulovre se dobi tudi zelo sukana volna, ki ima videz vrvice. Imenuje se biserna volna. Ker je zelo draga, jo vidimo bolj malo. Za otroško perilo ponujajo trgovine posebno fino tenko volno pod raznimi imeni (Baby, Koralle, Visurgis). Praznične otroške oblekce, kakor tudi damske bluze delamo iz fine volne v nežnih svetlih barvah. Da je taka volna lepša, ji radi prisučejo tenko svilen nit. Radi jo imamo, ker se lepo pere, in ker tako vdano prenese vsak vzorec. Prešerna in prožna je v redkem luknjičastem kvačkanju, prav tako, kakor je ljubka in nežna v gladkem pletenju. K vsemu temu se pojavi vsako leto vse polno raznovrstne modne volne, ki pa po navadi tako kakor pride, tudi izgine. To je raznovrstna tako zvana volna froté in buch  , iz katere pletemo,   e ve   pa kva  kamo prav mi  ne ovratnike, zapestnike, včasih pa tudi bluze. Iz   eniljaste volne smo videli barete,   ale, telovnike itd. Dobi se celo volna z vsukanimi resicami. Ljubke so razne vrste kosmate volne, pod imeni hermelin, angora, angorela itd. Te vrste volne so po navadi drage in se zato uporabljajo bolj za okras, recimo za ovratnike in zapestnike pri bluzah, ki so sicer pletene iz navadne volne. Precej razširjena je tudi tako imenovana svilena volna, in sicer s svitom in brez svita.

In sedaj   e nekaj o pletilkah in kva  kah. Za ozko pletenje ali pa za take stvari, ki se pletejo v krogu, se dobe čisto navadne kratke pletilke. Za bluze,   empre in sploh, kadar imate veliko petelj, potrebujete pa dolge pletilke, ki imajo na koncu kroglico, da petlje ne uhajajo s pletilk. Gostota pletenja je odvisna od razmerja igel do volne. Pri navadnem pletenju pletemo tenko volno s tenkimi, debelo pa z debelimi pletilkami. Kadar pa hočemo imeti luknjičasto pletenje ali pa redek vzor  ek, vzamemo veliko bolj debele pletilke kakor je volna. Gost, prožen vzorec pa delamo s toliko tanjšimi pletilkami kakor je volna, kolikor bolj gost vzorec hočemo imeti. Ravno tako je tudi s kva  kanjem. Prvo je seveda, da so vse pletilke enako debele, ker se drugače ne da plesti enakomerno. Ali bo pletenje bolj gosto ali bolj redko, je pa odvisno tudi od dela vsake posamezne delavke, saj pravimo, da ima pletilja mehko ali trdo delo. Preden začnete plesti kakšno večjo stvar, vam svetujem, da preizkusite volno, pletilke ali kva  ko, vzor  ek in svoje delo.

Dolge igle prodajajo v trgovini s številkami označene. Po navadi pove številka premer igle v milimetrih. Tako na primer meri igla številka dve v premeru dva milimetra. Kratke igle izberemo navadno kar na oko. Seveda se pa dobe tudi označene s številkami. V hiši, kjer veliko pletejo, se kmalu nabere cela zaloga pletilk, kva  k in ostankov volne. Pri dolgih pletilkah je, kakor sem   e omenila, vrezana numeracija na koncu pletilk, dočim je pri kratkih ni. Zato zavijte kratke pletilke takoj po uporabi in jih zve  ite, da jih boste našli, ko bo treba. Za spravljanje kratkih pletilk so najbolj praktične ozke papirnate vrečke, ki jih lahko sami napravite. Na vsako napišite številko. Vse priprave za delo, pletilke, kva  ke, volno itd., imejte spravljene skupaj v predalu ali v kakšni škatli, da vam ne

bo treba vsakikrat, kadar se boste hoteli vvesti k delu, premetavati vseh predalov in nazadnje hoditi kupovat, česar ne boste več našli. Fino volno v predenih previjte v klopce prav na rahlo. Iz povaljane in scefrane volne se težko dela. Če je volna hudo izdelana, se to pozna tudi na pletenju. Zato vsakikrat, kadar ste z delom gotovi, zavijte posamezne ostanke volne v svilen papir, na katerega napišite barvo, številko in znamko volne, ali pa prilepite na ovojni papir pasico z znamko, ki je bila na predenu, zato da vam pri iskanju ne bo treba vsakega klobčiča posebej odviti in pregledati.

Raznih dragih vrst modne volne v združni prodajalni nimamo, pač pa boste dobili pri nas solidno tanjšo volno v lepi izbiri barv. Za pletenje pulovrov in žemprov je pestra zaloga enobarvne in melirane sportne volne. Za navadno pletenje in kvačkanje imamo tudi bel in barvast bombaž v predenih. Postrežemo vam tudi lahko s pletilkami in kvačkami. Ako ne morete splesti vsega sami, vam povem, da imamo veliko vsakovrstnih pulovrov, žemprov in telovnikov, torej z rokavi in brez rokavi, za majhne in velike, za skromne in razvajene zadrugarice in zadrugarje. Zadrugarji smučarji dobe pri nas poleg toplih elegantnih pulovrov tudi prvovrstne sportne rokavice in nogavice.

Zimska perila iz trikoja, in sicer bombažastega, svilenega in volnena je polna polica. Nad otroškimi skoki (žabe) so naložene tople majice z rokavi in brez rokavov. Moškega perila je vse polno, ravno tako tudi damskega. Poskrbeli smo zlasti za tiste, ki jih posebno rado zebe. Za zimo imamo tudi tople rjuhe, pa ne iz trikoja, marveč iz flanele, v barvi drap, modri, rožasti, vijoličasti in sivi. Te rjuhe so v treh kvalitetah in so dolge od 180 do 230 cm. Za pogniti imamo navadne odeje iz flanele in odeje iz kamelskega kosminja. Tudi prešite odeje so vedno v zalogi, na željo jih pa naredimo tudi po naročilu, če treba, tudi v štiri in dvajsetih urah. Za pernice lahko izberete blago za prevleko in perje ali puh.

Če sami strojite . . .

Strojenje boljših kož prepustite strokovnjaku, kakšnega zajca ali mačko pa lahko poizkusite tudi sami ustrojiti. Najstarejši način strojenja je obdelava kože z galunom, ki se zlasti dobro obnese pri svežih kožah, dober je pa tudi za sušene kože. Zajčkovi koži odrežemo glavo in spodnji del nog, nakar jo kakor vsako drugo prerežemo po vsej dolžini od grla po sredini trebuščka. Prerezati je pa treba tudi noge. Tako pripravljeno kožo denemo v posodo s svežo vodo, kjer jo pustimo štiri in dvajset ur. Da preprečimo najmanjše gnitje kože, da bi se koža ne gulila, kanemo v vodo ekaj kapljic karbolne kisline ali pa formalina. Tudi suhe kože namočimo v taki vodi, da se pa prej namočijo, jih večkrat zmanemo.

Iz zmočene kože iztisnemo vodo tako, da jo gladimo z roko v smeri dlak. Ko smo iztisnili iz nje vso vodo, jo raztegnemo na deski, in sicer

tako, da so dlake obrnjene navzdol, nakar jo z rokami enakomerno nategujemo, pri čemer moramo seveda paziti, da se ne raztrga. Ko je dobro pretegnjena, jo z žeblički napnemo na deski in postržemo z nje z nožem ostanke mesa in masti. Strgati moramo od sredine proti robovom toliko časa, da je popolnoma gladka, pri čemer moramo seveda gledati, da je ne prerežemo. Nato skuhamo v šestih litrih vode 500 g galuna in 250 g kuhinjske soli. Ko se voda nekoliko shladi, da je še samo malo mlačna, jo dobro premešamo, nakar vanjo pomočimo pripravljeno kožo. Ako bi bila voda pretopla, bi dlaka izpadla. Kožo gnetemo in raztezamo v vodi v vse smeri približno četrto ure, zato da se dobro napije, nato jo pa pustimo v tej kopeli približno pet dni in jo med tem večkrat pregnetemo. Po petih dneh jo vzamemo ven in iztisnemo iz nje vodo zopet na ta način, da jo gladimo z roko v smeri dlak. Nazadnje jo ovijemo kot cunjjo, nato pa prav oprezno napnemo na desko, in sicer tako, da ni nikjer nobene gubice. Ob robu jo pritrdimo na desko s tankimi žeblički. Dlaka mora biti obrnjena navzdol. Prav preveč se pa koža tudi ne sme napenjati, ker je dlaka potem prerodka. Po štiri in dvajsetih urah jo snamemo, prav previdno zopet pretegnemo na vse strani, nakar jo zopet napnemo. To ponavljamo potem dvakrat na dan tako dolgo, da je koža popolnoma suha in da postane tudi mehka. Kožo moramo sušiti na zračnem in tudi senčnem prostoru, nikoli pa ne na solncu ali pa pri peči, ker bi postala vsled pre-naglega sušenja trda.

Ko je obdelana koža, se spravimo še na dlako. Krzno pognemo na desko, ne da bi ga napeli, to pot z dlako navzgor. Potresemo ga s prese-janim mavcem ali lesnim pepelom, da prodre prah do kože. Takšnega pu-stimo na miru štiri in dvajset ur, nakar iztolčemo iz njega s tenko leskovko pepel ali mavec in ga zopet pretegnemo. Koža se prav dobro pretegne in zmehča, če jo natezamo čez rob mize. Da postane lepo bela, jo zdrgnemo še s plovcem. Da pa dobi tudi dlaka svoj svit, jo nazadnje potresemo na debelo s hrastovim žaganjem in pustimo štiri in dvajset ur stati, nakar jo v roki dobro zmanemo. Naposled jo je treba seveda še dobro iztolči, skrt-a-čiti in zbrisati s svileni cunjjo.

Koža, ki je površno strojena, se bo kmalu ogulila in zato je boljše, če si vzamete za strojenje malo več časa in potrpljenja.

Če šivate kožuhovino . . .

Kožuhovina ni samo v okras obleke, marveč greje tudi nas. Kadar kupujete kožuhovino, glejte, da bodo vse kožice enake barve, da bodo imele enako dolgo in razmeroma enako skodrano dlako. Vsako kožo pa obrnite tudi narobe, da boste videli, ali ni morda prerezana in ali nima napak. Preden začnete prikrajati, napnite kožo na mizo ali desko, in sicer tako, da je dlakasta stran obrnjena proti deski. Kožo potem zmočite, nato jo pa pritrdite na mizo z žeblički, in sicer najprej na eni strani, nakar jo

dobro nategnite in pribijte z žeblički še od druge strani. Ko je tako napeta po širini, jo napnite ravno tako še po dolžini. Žebličke zabijte kar najbolj ob kraju, da ne boste kože s preluknjanjem pokvarili. Kožo pustimo tako napeto toliko časa, da se popolnoma posuši. Nato si pa s kredom označite kraj ovratnika ali kar že hočete iz kože prikrojiti. Pri tem pazite na smer dlak. Za rezanje kožuhovine niso škarje kakor za blago, ampak oster nož ali britev. Ker ne smete prerezati dlak, režite kožuhovino napeto v zraku, ne pa položeno na mizo. Dobro je, če vam kdo pri tem pomaga kožo držati. Kratkodlako krzno lahko sešijete kar z ravnim šivom, če pa hočete, da se šiv na lice sploh ne bo videl, narežite v oba roba, ki ju hočete sešiti, dva- do tricentimetrske zobce, tako da bodo segali drug v drugega. Flake morajo iti seveda pri obeh delih v eni smeri. Šivajte s svilo, kajti sukanec kožo trga. Za šivanje vzemite prav tenko iglo ali pa pravo krznarsko iglo. Šive sešijte z gosto, dobro zategnjeno ometico. Flake morate med šivanjem z iglo porivati na lično stran, da ne uhajajo v šiv. Sešiti ovratnik, ali kar ste si že pripravili, zopet od leve zmocite, napnite na deski točno po kroju in pustite, da se počasi posuši. Hitro sušena kožuhovina se rada lomi. Močenje in napenjanje je pri kožuhovini to, kar pri volnenem blagu likanje. Ker šivov ne moremo razlikati, jih je treba nategniti. Ko začnemo z izdelavo, obrobimo najprej pripravljeni kos okrog in okrog z dva centimetra široko poševno progo. Progo prišijte na kožuhovino najprej z ometico ali pa na stroj, pri tem pa pazite, da roba ne raztegnete. Če nameravate kožuhovino podložiti z vatelinom, tedaj storite to takoj nato, ko ste prišli ob robu poševno progo. Vatelin prišijte na kožo z redkimi malimi vbodi, nato pa pošijte vanj še poševno progo, in sicer tako, da boste vbadali samo v vatelin, ne pa v kožo. Progo dobro napnite, da je ne bo videti izpod kožuhovine od prave strani. Prav nazadnje prišijte še podlogo, ki ste jo prikrojili po kroju. Kolikor ste dodali za rob, toliko jo zapognite, nakar jo okrog in okrog prišijte s skritim robnim vbodom na kožuhovino tako, da bo podloga popolnoma pokrila poševno progo.

Ostankov kožuhovine ne mečite stran, ker jih lahko vedno uporabite, kakor na primer za obrobljanje zapestnikov pri rokavicah, za otroške čepice, plaščke in podobno. Pa tudi domači čevlji se dajo z njimi obrobiti.

M.

Čebelarstvo

A. P.:

Čebelarjeva bilanca

Z našimi mesečnimi navodili smo dokončali v velikih obrisih delo pri čebelah ob raznih letnih časih. Navodila so bila pisana koliko mogoče preprosto, in sicer zato, da se jih je lahko posluževal vsak začetnik čebelar pri svojem delu. Kdorkoli je sledil nasvetom, je gotovo imel veselje z

uspehom ob razvoju čebelnih družin. Torej družine smo imeli jake, pripravljeno smo imeli armado za nabiranje sladkega nektarja po cvetlicah. Na žalost je pa narava odpovedala. V letnem času smo imeli veliko dežja, ki ga ni bilo treba, dočim ni bilo niti kapljice dežja maja meseca, ko bi ga nujno potrebovali za medenje akacije. Letošnje leto je bilo zelo slabo, tako da takega skoro ne pomnijo niti stari očanci — čebelarji. Bile so slabe letine, a malokdaj tako za nič, da bi odpovedale vse paše, to je od pomladanske cvetlične, poletne hojeve, pa do jesenske ajdove. Za čebelarje so take letine zelo hud udarec, posebno v živo zadenejo začetnika, ki si predstavlja, da bo s čebelami v par letih obogatel, pa ima že prvo leto negativen uspeh. In vendar je treba delati naprej. Saj že pesem poje: »Bilo je sedem slabih let, sedem slabih paš, sedaj je sedem dobrih let, tolste krave na polno pašo vodimo.«

Starejši čebelarji se tolažijo s to nado, da bo prihodnje leto bolje. »Kolo sreče se okreče, enkrat dobro, drugič slabo.« In to je tudi popolnoma razumljivo, da mora tako biti. Ko bi vsako leto nanosile čebele veliko medu in če ne bi bilo treba pitati, gotovo bi si vsakdo omislil čebele.

Upam, da se bo čebelarstvo med železnčarji še močnejše razvilo. Kdor koli pričakuje, da bo imel vsako leto polne posode medu, za katerega bo utržil lepe denarce, tisti gotovo ni čebelar iz idealizma. Oprekal bi mi mogoče kdo izraz idealizem, pa prav ta je potreben pri čebeloreji. Imamo dobre izkušnje, kako pridno pobirajo nekateri v jeseni čebelam med, pri tem pa ne skrbe, da imajo čebele dovolj hrane čez zimo. Skoparijo pri zimski in spomladanski zalogi, samo da dobijo čimveč denarja. In prav to je napačno. Živalci pusti toliko hrane, da lahko prebije še tako dolgo zimo in da je tudi za zgodnjo spomlad s hrano dobro založena. Boljše je, pustiti jim dva kilograma več medu kakor pol kilograma premalo. Skopo odmerjena hrana je lahko usodna. Koliko družin pomrje ravno spomladi od lakote, potem si pač čebelar beli glavo ter poizkuša ugotoviti vzrok njihovega propada. Koliko družin takega čebelarja se prične razvijati šele junija meseca, to je v času, ko bi morale biti družine že na višku, ter bi ob količkaj dobrem vremenu že uspešno nabirale. Prazni panji slabotne družine ne morejo veliko prinesti. Mesto, da bi čebele intenzivno nosile med, prično šele z vso silo delati za razvoj družine. Sigurno je s tem glavni čas spomladanske bere že v kraju. Torej kot sem rekel, idealizma je treba imeti pri čebelah, čebelar jih mora vzljubiti in popolnoma poznati njihovo življenje, potrebe in delovanje. Če bo čebelar pazil na »blagostanje« svojih družin, mu bodo tudi čebele povračevale trud, in to še celo z visokimi obrestmi.

Za spoznanje čebelnega življenja mora vsak čebelar vsaj delno poznati potrebno čebelarsko literaturo, poleg tega je potrebna tudi praksa. Večletna izkušnja je skoraj najboljši učitelj, kajti razni uspehi in neuspehi učijo človeka, kako mora ravnati, da se izogne neprilikam. Siguren pa nikdar nihče ni, kajti ni pravila brez izjeme.

Vsakdo lahko ugotovi takoj že prva leta, kakšne so pašne razmere v njegovi okolici. To bo spoznal po donosu in po razvoju družin. Če je okolica neugodna za čebele, na pr. radi bližine tovarn, ali pa da je bera premajhna radi prevelike množine čebelarjev v sosedščini, tedaj je nujno potrebno postaviti svoj čebelnjak na ugodnejše mesto. Boljše je narediti tedensko po en sprehod do svojih čebel, kot da bi se večno jezil in tarnal nad slabim uspehom. Čebelar bo vedno stresal svojo jezo na čebele, dasi-ravno so pri vsej stvari popolnoma nedolžne; one bi rade nosile, samo človek jim ne nudi prilike za pašo. Dela, truda in potrpljenja je treba. Res je, da je veliko sitnosti, tudi štrapaca se ne sme ustrašiti čebelar. Saj je znano, da »brez muje se tudi čevelj ne obuje«! Torej stremeti je za ugodnejšo okolico.

Kakor hitro je ugotovljeno, da je neki kraj ugoden za čebelorejo, uspeha pa še vendar ni, moramo iskati vzroka v svojih panjih. Pridnost čebel je odvisna tudi od matice. Zato vodijo boljši čebelarji nekako knjigo, v kateri imajo zabeleženo starost in rodovitnost matice, dalje, koliko je družina nanosila odvišnega medu, ali rada roji, če so čebele srborite, iz katerega rodu je družina i. t. d. Matica je voditeljica, nekaka kraljica, ki vodi vse delo v panju. Od nje je odvisno, kako se družina razvija; čim bolj je rodovitna, tem hitreje se čebelna družina množi, tem več ji je treba hrane. Kakor hitro jim je pa čebelar pustil dovolj zimske in spomladanske zaloge, tedaj lahko pričakuje tudi uspeha. Matica je na vrhuncu rodovitnosti v drugem letu starosti, kasneje njena rodovinnost peša. S tem pa tudi pade živahnost v panju. Vse matice, ki so starejše kakor tri leta, moramo izmenjati. Nadomestno matico si bomo poiskali iz panja, ki ima čim več dobrih lastnosti. In ravno to izvemo iz zapisne knjige. Stremeli bomo vedno za tem, da obdržimo dobro pleme, kilave družine moramo v naj-krajšem času odpraviti iz svojega čebelnjaka. Zakaj, bile bi nam samo v breme, haska ne bi imeli nikakega od njih. Tudi takih družin ne bomo obdržali v svojem čebelnjaku, ki prav rade rojijo. Res je, da se čebelar začetnik veseli rojev. Dejstvo pa je, da družina, ki je dala količkaj pozen roj, bo težko nanosila potrebno zimsko zalogo pri srednji paši, dočim je treba roj še krmiti. Kdor čebelari v A. Ž. panju, bo vedno stremel za tem, da prepreči rojenje, ker šele tedaj bo lahko upal na uspeh.

Zato vsakomur priporočam vodenje omenjene knjige. Iz nje je razviden ves uspeh in neuspeh. Velikokrat tarnajo čebelarji: »Moje čebele niso skoraj nič nanosile, sosedove pa toliko in toliko kilogramov.« Pri tem pa ne pomislijo, da ima on uspeh izražen v čem drugem. Bog zna, koliko medsten je vložil čebelam v izdelavo. Tudi to si mora zabeležiti in na podlagi vseh zapiskov v knjigi lahko sumira ter ugotovi svojo letno bilanco. Saj satnice stanejo tudi denar. Koliko medu morajo čebele nanositi, da izdelajo 1 kilogram satnic! Za 1 kilogram voska, pravijo, da uporabijo čebele cirka 8 do 9 kg medu. Torej sedaj v zimskem času načrtajmo si knjigo. ter jo prihodnje leto točno vodimo! Vsak količkaj dober gospodar

vodi knjigo o dohodkih in izdatkih, zakaj bi je pa čebelar ne. Saj tudi on vodi svojevrstno gospodarstvo ter ima stroške in dohodke.

Vrt in cvetlice

Josip Štrekelj:

Prezimovanje dalij

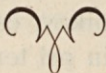
Čim bolj se bližamo jeseni, tem bujnejše cveto dalije in razkazujejo svojo lepoto v najrazličnejših barvah in obliki cvetov. Ali ob prvi slani je vsa razkošnost te priljubljene cvetice uničena. Le gomolji in deli stebel, ki so pod zemljo, žive. Hujši mraz, ki pozimi tudi zemljo zajame, da zmrzne, bi uničil tudi podzemeljske dele. Zato, ko slana opali zunanje dele dalij, porežemo brez odlaganja stebela 10 cm nad površjem zemlje ter gomolje varno izkopljemo. Na vsak grm privežemo tablico z imenom, da jih v naslednji pomladi poljubno po sortah uredimo in posadimo. Tedaj jih prenesemo v suh prostor ter zložimo drugega ob drugem za nekaj dni obrnjene navzdol, da voda iz njih odteče. Na to jih prenesemo v klet ali kak drug prostor, kjer pozimi ne zmrzuje. Tu ostanejo do saditve spomladi.

So pa razni načini prezimovanja, ki se jih poslužujejo vrtnarji in ljubitelji dalij. Navado pripravijo v prezimovališču police, na katere jih položijo; drugi jih zlagajo na tla na zemljo. Ako ni prostor prevlažen in dovoljno zračen, ter da so gomolji dorastli in dozoreli, prezimujejo tako dobro. V vlažnih shrambah jih pa napade in uniči plesen. Drobni, nedorastli gomolji pa ne dočakajo tako spravljeni spomladi, tudi v ugodnem prostoru ne.

Previden vrtnar zloži gomolje v jelovo žagovino ali v šotni zdrob. Zaradi zavzetja manjšega prostora zloži dalije v primerno velike zaboje, da niso pretežki za prenašanje, na to vsuje vrhu žagovino ali šotni zdrob in zaboj stresa, da se napolnijo vse praznine med gomolji. Tako zložene spravi v primeren prostor.

Jelova žagovina ima prednost pred šotnim zdrobom, zakaj ta vsebuje smolo, ki preprečuje plesen. Bukova in hrastova žagovina pa ni uporabljiva zaradi čreslovine, ki je za gomolje strupena.

Spomladi, ko nevarnost pozebe mine, vzamemo gomolje iz prezimovališča ter jih pripravimo za nasad. To obstoji v delitvi obsežnejših gomoljastih grmov na manjše dele. Pomniti treba, da gomolji sami nimajo očesc, temveč so ta na vznožju stebel ob gomoljih. Delimo jih tako, da imajo posamezni deli po eno do tri očesca. Nekateri vzgajajo naraščaj dalij tudi s potaknjenci potom siljenja v topli gredi.

V območju hrbtenice opažamo zelo pogosto razne deformacije (napake), in to v različnih smereh, in ki zavzemajo celo hrbtenico ali pa samo posamezne njene dele. Vsaka življenjska doba ima svoje karakteristične deformacije. Tako najdemo pri otrocih skrivljenje hrbtenice, ki je povzročeno vsled jetike ali pa angleške bolezni (rachitis). Pri mladeničih opazujemo tako zvano mladeniško grbavost; v kasnejših letih pa so največkrat vzrok skrivljenju hrbtenice razni statični momenti, dalje razna vnetja sklepov med posameznimi vretenci i. t. d. Ne smemo pozabiti tudi raznih poškodb, ki so pogosto vzrok skrivljenja hrbtenice, v kolikor seveda niso smrtne.

V svrhu lažjega razumevanja, samo par besedi o normalni hrbtenici.

Hrbtenica se sestoji iz vretencev, ki se dele v vratna, reberna in ledvična. Križna vretenca tvorijo križnico, kateri sledi trtična vretenca. Hrbtenica krije v sebi hrbtenjačo, ki je del osrednjega živčnega sistema. Iz hrbtenjače izhajajo v glavnem razni čutni in gibalni živci za okončine in trup i. t. d. Radi bližine hrbtenjače so poškodbe in vnetja hrbtenice, t. j. vretenc, zelo nevarne in so poškodbe, posebno če je tudi prizadeta hrbtenjača, navadno smrtne.

Kot omenjeno, je vzrok krive hrbtenice pri dojenčkih in otrocih do 14. leta največkrat rachitis ali pa jetika.

Rahitične spremembe na hrbtenici opažamo poleg drugih znakov rachitisa (krive noge, kolena, zadebeljeni sklepi v zapestju, velik trebuh, prolivi i. t. d.) zelo zgodaj, včasih celo pri dojenčkih. Nastopajo v obliki grbe, ki zavzema cel reberni in ledvični del hrbtenice, kjer se nahaja tudi vrh grbe, ki je posebno dobro viden, če otrok sedi. Ta grba ne nastane prav za prav radi sprememb na vretencih samih, temveč radi oslabelosti mišic in navadno izgine, ko se nauči dete stati in hoditi. V redkih primerih ostane ta grba kot trajna deformacija.

Grba, ki nastane vsled jetike, se v marsičem loči od rahitične grbe. Predvsem nastopi večinoma šele po drugem letu, dočim nastopi rachitis pogosto že pri dojenčkih. Grba pri jetiki je koničaste oblike, dočim je več ali manj okrogla pri rachitisu. Obe grbi povzročata bolečine. Toda bolečine pri rachitisu nehajo, če otrok leži, in zopet začno, če vzamemo otroka v naročje. Bolečine pri jetiki pa so stalne in se otroci ponoči s krikom zbude. Radi bolečin se otroci tudi zelo težko gibljejo, najraje pa čepe mirno v kakem kotu. Pri vsakem pritisku na glavo, ali pa če se spodtaknejo, nastane močna bolečina na mestu, kjer je načela jetika vretence. Od tu navadno izžarevajo bolečine v okolico. Vsega tega ne najdemo pri rachitisu. Tipično je obnašanje jetičnih bolnikov, če jim ukažemo, da poberejo kako stvar s tal. Pripognejo se počasi in pri tem krčevito pazijo, da ne vpognejo

obolelega dela hrbtenice. Ko vstajajo, si pomagajo s tem, da takorekoč plezajo z rokami po kolenih in stegnih. Ako se je naselila jetika v vratnem delu hrbtenice, podpirajo taki otroci z obema rokama glavo. Jetika zavzema večinoma samo po par vretencev in se naseli lahko v raznih delih hrbtenice, dočim opažamo rahitične spremembe zlasti v ledvičnem delu. Ako dvignemo na trebuhu ležečega otroka na noge malo v zrak, izgine rahitična grba, dočim ne izgine grba vsled jetike. Nadaljnji važni znak jetičnih sprememb na vretencih so tako zvani potujoči, hladni abscesi. Ti abscesi potujejo ob srednji strani hrbtenice navzdol in se največkrat pojavijo v dimljah, kjer se očitujejo kot za pest velika, ne posebno boleča bula. Ti abscesi lahko tudi prodro do hrbtenjače, katero stisnejo, vsled česar nastopi ohromenje raznih delov telesa, nog, mehurja i. t. d.

Razen rachitisa in jetike povzročajo še drugi faktorji razne spremembe na hrbtenici.

Tako imamo na pr. sploščen hrbet. Hrbtenica je skoro popolnoma ravna in ni niti toliko skrivljena v rebernem delu navzad, oziroma v ledvičnem delu navspred, kolikor odgovarja normalnim razmeram. Prsni koš je zgoraj sploščen, od spodaj na široko odprt, vsled česar trebuh skoro popolnoma zgine. Vzrok je deloma slaba muskulatura, deloma rachitis.

Okrogel hrbet je druga taka deformacija. Glave in ramena padajo navspred, lopatice so izbočene kot krila. Vzrok je tudi deloma slaba muskulatura, deloma se ta deformacija podeduje.

Pri mladih ljudeh (vajenci), ki morajo opravljati pretežka dela z ozirom na njihove moči, se razvije sredi rebernega dela hrbtenice grba, ki boli. V tem primeru najdemo svojevrstne spremembe v vretencih.

Zdravljenje se ravna po tem, kakšnega izvora je grba, odnosno druga skrivljenja hrbtenice v manjši in večji meri.

Zdravljenje rachitisa vobče zahteva predvsem suho, zračno stanovanje, dosti sonca, vitaminov polno hrano, med katero štejemo staroznano ribje olje. Priporočljivo je, da je blazina, na kateri leže na rachitisu oboleli otroci, po možnosti trda, ker na ta način do neke meje sprečimo grbo, oziroma že nastalo grbo zmanjšamo. Če je grba razvita, prihaja v poštev tako zvana gipsova postelja, v kateri leže otroci do ozdravljenja. V rekonvalescenci pa se rabijo razni stezniki.

Zdravljenje tuberkuloznih (jetičnih) sprememb hrbtenice je zelo dolgotrajno (traja 4 do 5 let) in zahteva velikega potrpljenja tako s strani zdravnika kot bolnika. Poleg splošnega zdravljenja, t. j. dobre hrane, zračnega stanovanja, ev. obsevanja, pridejo tudi tu v poštev razni stezniki in že omenjena gips. postelja. Na ta način razbremenimo hrbtenico in preprečimo ali pa zmanjšamo že obstoječo grbo. Če pride pri tej formi obolenja do tvorbe tako zvanih hladnih abscesov ali pa do ohromenja živcev, je prognoza za te bolnike slaba.

Za vse ostale forme krive hrbtenice koristijo masaže in odgovarjajoča ortopedska telovadba.

Vzgoja otroka k redu in snagi

Tudi red in snaga spadata med one lepe lastnosti človeka, ki so v polni meri privzgojljive že otroku. Kot že vemo, zadevajo nekatere človekove lastnosti bolj človeka kot duhovno bitje (sem spada njegova нравna plemenitost), druge pa le človeka kot živo bitje sploh. O teh zadnjih tudi že vemo, da si jih človek pridobi že zgolj z vajo, dočim se mora za one, ki zadevajo njegovo osebnost, zavestno odločiti ali pa jih odkloniti. Zato moremo tu že reči, da je človek tudi odgovoren za svoja dejanja, dočim tam, kjer gre le za z vajo pridobljene lastnosti, ne moremo govoriti še o nikaki pravi odgovornosti.

Kljub temu, da je človek lahko dober in plemenit, čeprav je n. pr. nereden in nesnažen in da je nasprotno tudi reden in snažen človek v svoji notranjosti lahko slab in hudoben, pa vendar vzgoja otroka k redu in snagi ni nič manj važna in potrebna. Prvič že zato ne, ker sta vsaj navadno rednost in čistoča tudi nekak zunanji izraz notranje človekove dobrote in je torej prav, da tudi te dve lepi lastnosti dičita dobro vzgojenega človeka. Drugič pa zato, ker prav te dve lastnosti nam samim mnogo koristita in sta pogoj za zadovoljno življenje. Samo malo pomislimo in spomnili se bomo, koliko nervoznega iskanja in brskanja med raztresenimi papirji, knjigami in drugimi predmeti, ko smo nujno potrebovali to ali ono, je že bilo v vsem našem življenju! Ali koliko smo se že prejezili sami nase, kadar smo si po lastni nemarnosti umazali obleko, vprav ko nam je bilo treba oditi zdoma!

Na red moramo navajati otroka čim prej, vsekakor pa še predno začne obiskovati šolo. Že otrok, ki živi še v polni brezskrbnosti s svojimi igračami, mora biti navajen na red. Imeti mora za svoje igrače odločen poseben prostor, kamor jih mora vsakokrat po končanem igranju pospraviti. Pospraviti in ne zmetati; tudi na zato določenem kraju mora otrok imeti svoje stvari v redu. Pri tem je pomniti, da mora otrok vedno takoj pospraviti svoje stvari, vsekakor predno se loti kakega drugega opravila. Že s tem namreč, če bi mu dovolili, da odloži to — zanj vsekakor neprijetno — delo, bi ga odvadili — reda. Še več prilike — in obenem več potrebe —, da se navadi reda, pa ima otrok, ko začne obiskovati šolo. Šolske knjige, šolski zvezki in pisalne potrebščine — vse to so zdaj predmeti, ki jih vsak dan rabi in ki morajo imeti vsak svoj poseben prostor: tu sem jih odloži, ko pride iz šole, tu jih najde, ko se doma pripravi k učenju in tu jih brez vsakršnega nepotrebnega iskanja (ki se pri nerednejših povrh vsega vrši navadno šele v zadnjih minuti!) najde zjutraj, ko odhaja v šolo.

S tem redom je v ozki zvezi še drugačen, dejal bi, življenjski red. Tudi na ta življenjski red je treba otroka navaditi že zgodaj, čimprej. Otrok naj vstaja in hodi spat vedno ob istem času. Hrano — to je poleg vsega važno tudi v zdravstvenem pogledu — naj dobiva enako vedno ob isti uri. Ko hodi že v šolo, naj ima dovolj časa odmerjenega za pot. Le na ta način ne bo zamujal šole.

Ko govorim o redu, moram vsekakor pripomniti, da ni vzgoja otroka k redu odvisna le od navajanja otroka samega k redu. Prvi pogoj je namreč red v družini sami. Če vlada v hiši vsepovsod sam nered, je tudi naš trud, vzgojiti otroka k redu, popolnoma zaman. Vzrok otrokovega zamujanja šole je največkrat iskati v tem, da starši sami zaleže pravi čas vstajanja.

Tudi na snago in čistočo mora znati paziti otrok čimprej. Da moramo otroka redno umivati, ko pa nekoliko odraste, ga navaditi, da se sam redno umiva, o tem menda ni treba izgublјati besed. Enako, da ga navadimo paziti na obleko, zlasti pri jedi. Še posebno pa je važna snažnost pri šoloobiskujočem otroku. Knjige in zvezki morajo biti in ostati vse leto kljub vsakodnevnj rabi nepočečkani, neraztrgani in nezamazani. Da jih otrok v resnici take ohrani, jih mora imeti zavite, ne sme čečkati po njih, zlasti pa jih ne sme imeti pred seboj pri jedi, ali pa jih privleči na dan še z mastnimi rokami takoj po jedi. Da morajo imeti določen svoj poseben prostor in da se torej ne smejo valјati n. pr. po kuhinji, o tem je bilo že dovolj povedanega.

Preobširno bi bilo, ko bi hotel navesti vse primere, ki jih srečujemo v vsakdanjem življenju in ob katerih navajajmo otroka na red in snago. Opozoril bi samo še rad na neko — mimogrede že poudarjeno — dejstvo, važno za vzgojo otroka k tema dvema lastnostima. Red in snaga sta ne le že v zgodnji mladosti privzgojlјiva, kot smo že uvodoma omenili, temveč o njiju velja še prav posebno tudi to, da česar se človek v mladosti ni naučil, tega ne bo nikoli znal. —c

Iz življenja in prirode

Živko Lovše

Kako se je razvijal človek?

Dosedaj smo si v kratkih potezah ogledali, kako je nastajalo in se razvijalo vse živo na zemlji in kakšne teorije obstojajo glede tega razvoja. Kot najnižja in prva bitja v tej dolgi vrsti razvoja smo videli živali in rastline, katerih telo predstavlja ena sama stanica, na nasprotnem koncu te razvojne vrste pa stoji »krona stvarstva« — človek, kot najvišje organizirano bitje. V naslednjem si hočemo v grobih obrisih ogledati, kedaj in kako se je razvijal človek, kolika je starost človeškega rodu in kdo ter kakšni so bili naši pradedni predniki.

Že stari Grki so vedeli, da je človek v ozki sorodstveni zvezi s človeku sličnimi opicami, toda dolgo ni bilo dokazov za to. V najnovejšem času pa so razna odkritja že toliko prispevala k temu vprašanju, da ni mogoče več dvomiti. Končno bi bil pa tudi vsak tak dvom odveč, kajti če smo spoznali, da so se razvijala vsa živa bitja v prirodi, ni bilo možno, da bi se človeku ne bilo treba podvreči istim naravnim zakonom, ki so strogo določeni in ne poznajo izjem. Linné (1707—1778), ki o kakem razvoju še slutil ni, temveč je bil najodličnejši predstavnik stalnostne misli, je v svojem sistemu uvrstil človeka med najvišje razvite živali, med Primates ali opice. Isti položaj zavzema človek v živalskem sistemu še danes in spada med primati v veliko družino Hominidae (človečnjaki), ki je zastopana po človeku in človeku sličnih bitjih z mnogimi vrstami in rodovi. Od vrst, ki spadajo v to družino, so skoro vse pomrle. Število sedanjih vrst hominidov je zelo malo in je zastopano le po novem ali aluvijalnem človeku (*Homo recens sensu alluvialis*). Ta vrsta — t. j. današnji človek — se deli nadalje v štiri podvrste (belec, rumenec, črnc in avstralec) s približno 40 živečimi rasami.

Pot, po kateri je razvoj šel, nam je deloma poznana že iz prejšnjega. Skupno z vsemi sesalci se je moral tudi človek razvijati iz dvoživk. Ta razvoj se je skoro gotovo pričel že v paleozojski dobi, izpopolnjeval pa se je šele v terciaru. Po eni strani so se razvijale iz prve današnje in izumrle dvoživke, po drugi strani pa je šel razvoj dalje do prasesalca. Od tu se je odcepilo zopet več vej in ena izmed teh je je vodila do praopice. Iz praopice se je razvilo več oblik, od katerih ena je bil pračlovek, druge veje pa so vodile do raznih vrst opic. Iz pračloveka so se nadalje razvijale razne vrste človečnjakov (hominidov), ena od teh pa je današnji človek. Tudi tu se razvoj še ni ustavil, temveč je šel naprej do ras in podras.

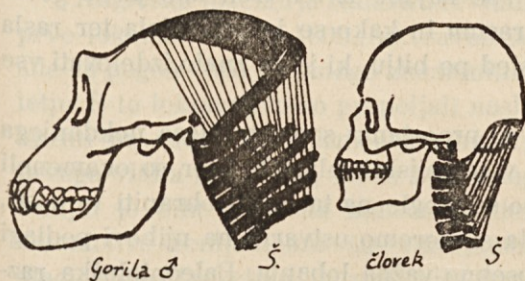
V eocenu so obstojale že skoro vse oblike današnjih sesalcev in še mnoge, ki so sedaj že izumrle. Najdbe kažejo na to, da so morale v tej dobi obstojati že tudi precej razvite opice in poluopice, dočim nastopajo prave opice v miocenu. Iz zadnje perijode terciara je najstarejša oblika človeka, tako zvani *Pithecanthropus erectus* (opica-človek), ki ga eni smatrajo za vmesno obliko med opico in človekom, drugi pa za neko večjo formo gibona (neka vrsta opic), ki stoji že prav blizu človeku. Iz diluvija ali ledene dobe so znani ostanki pračloveka, v aluviju ali poledeni dobi pa nastopa že današnji človek. Od začetka te poledene dobe do danes se računa nekako 25.000 let in toliko naj bi bil star današnji človek. Vse omenjeno bo čitatelju najlažje razumljivo iz razpredelnice na drugi strani.

Človeški rod je torej po svoji razvojni zgodovini tesno navezan na dogajanja in izpremembe zemlje in njene zgodovine. Svojo usodo je človek delil z usodo živalstva, a se je vedno bolj dvigal nad svojo okolico, tako da je slednjič zagospodoval nad zemljo in vsemi živimi bitji. Pri tem pa je po svojem ustroju ohranil od prvotnega tipa dvoživk mnogo več kot vsi

Novi vek (kenozoik)	tercier	paleocen	začetek razcvita sesalcev
		eocen	širokonose opice in poluopice
		oligocen	ozkonose opice
		miocen	človeku slične opice
		pliocen	medčlovek?
	kvarter	diluvij (ledena doba)	pračlovek in predčlovek
		aluvij (poledena doba)	sedanji človek

drugi sesalci, saj njemu ni bilo potrebno enostransko razvijanje organov v to ali ono smer, v boju za obstanek ni potreboval posebno močnega mišičja niti posebnih obrambnih organov in tudi ne posebno razvitih organov za beg in tek. Zmagoval je človek vedno le s svojimi dobro razvitimi možgani, s čimer je nadkriljeval vsa druga živa bitja.

O človeku moremo govoriti od takrat dalje, ko je dobil v z r a v n a n o držo. Pokončna hoja še danes bistveno razlikuje človeka od človeku sličnih opic, od katerih sta najvažnejši gorila in šimpanz, ki živita v Afriki. Nobena teh dveh opic ne hodi po dveh in zato je tudi stopalo temu primerno izoblikovano. Boj za obstanek in z njim v zvezi prilagoditev okolici je bil najbrže tisti faktor, ki je prisilil človeškega prednika, da se je moral trajno posluževati pokončne hoje. Ako je prišel na pr. iz pragozda v stepo, se je moral držati pokonci, da je videl svojo okolico in svoje sovražnike, kar mu v pragozdu, ko je plezal po drevju, ni bilo v toliki meri potrebno. Ta pokončna hoja je bila vzrok mnogim drugim izpremembam, iz katerih se je polagoma razvila človeška podoba. Nogi sta se podaljšali, na vzravnani hrbtenici se je glava svobodno gibala, zatilna rupa se je premestila

v sredo lobanjskega dna, glava je postala bolj okrogla, ker so postale močne mišice, ki so držale glavo pri polpokončni hoji, nepotrebne (gl. sl.). Močno so se razvijali možgani, kar je druga najvažnejša lastnost človeka. Sprednje okončine, ki sedaj niso služile več za hojo,

so ostale proste in so se razvile v roke, sposobne za kakršnekoli gibe in z njimi si je začel izdelovati prvo orodje. Slednjič si je znal ta človeški predhodnik že tudi ukresati ogenj in odslej mu ni bilo treba trgati hrane z zobmi, dlesna so se radi tega zmanjšala in tudi glava človekovega prednika je dobila pravo človeško podobo.

Kako star pa je človeški rod na zemlji in kedaj se je pravkar omenjena preobrazba izvršila? V primeri z našimi časovnimi predstavami je starost človeškega rodu ogromna, dočim je v primeri s starostjo zemlje ali živih bitij na njej človek razmeroma mlado bitje, saj nastopajo naši prvi pred-

niki šele proti koncu terciara. Učenjaki so izračunali, da znaša doba od danes do najstarejšega znanega človeškega predhodnika nekako 500.000 let, morda celo kakih 100.000 let več. Toda kaj je teh 500.000 let v primeri z visoko starostjo zemlje? Sedaj pa si predstavimo še to, kako neznatna je zgodovinska doba, t. j. ona doba, odkar so se ohranila pismena poročila o delovanju in življenju človeškega rodu. Ta zgodovinska doba traja nekako 6000 let. Čas naj nam radi preglednosti predstavlja neskončno dolgo črto, ki pričenja z današnjim dnem, vsak milimeter te črte pa naj pomeni 1000 let. Zgodovinska doba obsega torej 6 mm te črte, do one dobe, odkar obstoja današnji človek, je ta črta dolga 2,5 cm, a do prvega početka človeka odmerimo lahko $\frac{1}{2}$ m (50 cm). Če bi hoteli sedaj nanesti na to črto še ono dobo, odkar smatramo da obstoja zemlja, moramo odmeriti na tej naši brezkončni črti cele 3 km. Starost človeka in starost zemlje sta torej tako kot $\frac{1}{2}$ m proti 3000 m.

Kako moremo vedeti, da je človek živel že davno pred časom, iz katerega imamo pismena poročila? O tem govorijo preostanki, ki so se mogli ohraniti skozi tako dolge dobe. Najvažnejši teh preostankov je kameno orodje, ki ga je takratni človek uporabljal in se je v plasteh zemlje in peska ohranilo do danes, da more poznim rodovom vsaj deloma pričati o življenju davnih prednikov. Po tem, kakšno je to orodje, ločimo tri zgodovinska razdobja. Najmlajši je neolitik, v katerem je orodje lično, skoro že z umetniškim okusom izdelano, nadalje zelo stari paleolitik, v katerem je orodje bilo grobo, a vendar še po nekem načrtu izdelano ter najstarejši eolitik, ko človek še ni znal sam izdelovati orodja, uporabiti pa je znal že kamenje, ki mu je slučajno prišlo pod roke in je bilo pripravno za uporabo (na pr. ostri kosi kamenja za rezanje in paranje. topo kamneje za tolčenje i. t. d.). Vse najdbe iz teh treh dob jasno govorijo, kako se je razvijal človeški razum in kako se je pričevala ter rasla človeška kultura. To orodje kaže sled po bitju, ki je že znalo izdelovati vse te predmete, vse tja v terciar.

Mnogo važnejši od orodja pa so preostanki samega telesa nekdanjega človeka. Tudi teh je precej ostalo v zemeljskih plasteh, kjer so okameneli in se nam tako ohranili. Seveda so se mogle na ta način ohraniti le kosti, toda često že tudi te zadostujejo, da si moremo ustvariti na njihovi podlagi jasno sliko. Pri teh najdbah je posebno važna lobanja. Paleontološka raziskovanja so odkrila celo vrsto fosilnih lobanj, pri katerih se je pokazalo, da čim starejše so, tem manjša je njihova prostornina. Sorazmerna s to prostornino pa je bila tudi velikost možganov. Geološko najstarejša lobanja je lobanja javanskega človeka in ima 930 m³ vsebine. Čim mlajše pa so lobanje, tem večja je njihova prostornina, kar se stopnjuje do današnjega človeka. Pri odraslem, srednjerazvitem Evropecu znaša prostornina lobanje 1480—1555 cm³. Pri gorili, človeku najbolj podobni opici, znaša ta prostornina le 500—600 m³.

(Konec prih.)

Joža Jenko:

Nastanek Južne železnice

Večkrat sem mogel posneti iz razgovorov železničarjev samih, tembolj pa še iz izjav lajikov-neželezničarjev, da imajo napačne pojme in da so slabo poučeni o nastanku in razvoju bivše južne železnice. Tako tisti, ki niso čitali zgodovine razvoja naših železnic, ne vedo, da na pr. dvotirne proge Dunaj—Trst, kakor tudi nekaterih drugih železnic ni zgradila južna železnica, ampak država sama. Le težke finančne razmere so prisilile Avstrijo, da je prodala že dograjene in v gradbi se nahajajoče proge privatni družbi že koncem leta 1858. Ta družba je nastala zopet iz posameznih družb koncesijonirah železnic in prog, pripadajočih državi sami ter dobila šele nato naziv: »C. kr. priv. družba južne železnice.«

Ker je delovala južna železnica poleg v pokrajinah, ležečih v okvirju državnih mejâ kraljevine Jugoslavije, tudi še v deželah, kjer stanujejo v kompaktnih masah še neodrešeni in neosvobojeni naši slovenski bratje, mislim, da je potrebno spoznati se z ustanovo, ki je vršila veliko kulturno, gospodarsko in socialno nalogo med nami Slovenci in deloma tudi med sosednimi brati Hrvati. Gotovo je, da je prineslo to privatno podjetje obema plemenoma veliko dobrega in koristnega, čeprav ne smemo prezreti tudi nekaj zla v nacionalnem oziru, posebno v zadnjih decenijah pred svetovno vojno in med njo.

Sezimo v prav kratkih obrisih v razvoj železnic! Zibelka železnic je tekla najprej na Angleškem. Njena zgodovina je stara dobrih sto let.

Angleška inženjerja Rihard Trevithik in Andrej Viviani sta konstruirala prvo lokomotivo leta 1803., akoravno se je bavilo z mislijo uporabe parne sile za pogon vozil že mnogo znamenitih fizikov in mehanikov v XVIII. stoletju. S to lokomotivo so prepeljali naslednje leto prvikrat več voz premoga hkrati na rudniški železnici Merthyr-Tydfil. Toda uspeh pri prevozu tega prvega vlaka ni bil tak, da bi bila zmaga gotova. Šele po prošlih dveh decenijah je bila določena končna in definitivna rešitev vprašanja sestave lokomotive ženijsalnemu in vztrajnemu Angležu Stephensonu. Na podlagi ideje Trevetika in njegovih predhodnikov je ustvaril in obogatil Stephenson svet z novim prometnim sredstvom, ki je prineslo človeškemu rodu novo dobo. Veliki Anglež se je trudil skozi 11 let sestaviti lokomotivo, s katero se mu je posrečilo voziti dne 27. septembra 1825. leta na novozgrajeni progi Stocktou—Darlington. Ta železnica naj bi služila poleg prevozu tovarnega blaga tudi prevozu potnikov. Uspeh vožnje je bil tako zadovoljiv, da moremo imenovati dan 27. septembra pred 109. leti rojstni dan železnice. Čeprav uspehi pri potniškem prometu niso bili zadovoljivi in ta vrsta prevoza ni mogla pod nobenim pogojem napredovati, je dosegel tovarni promet neprecenljiv in velik triumf. Z ozi-

rom na današnje razmere je interesantno to, da je služila ta proga vsakomur, kakor je na razpolago cesta javnemu in prostemu prometu. Posledica tega je bila, da niso vozili na progi samo s stroji, ampak tudi z navadnimi, z odgovarjajočo tirno širino grajenimi cestnimi vozili, ki jih je vlekla živina. Kdor je uporabljal to železno cesto, je plačal graditelju, t. j. rudniškemu podjetju, določeno odškodnino.

Temu prvemu uspehu je hitro sledil drugi, še značilnejši in dovršenejši. Dan 8. oktober 1829 je bil določen za konkurenco med lokomotivami na novozgrajeni progi Liverpool—Manchester. Tu so se kosale 4 lokomotive. Glavni konkurenčni pogoji so bili: lokomotiva mora vleči 20 ton težak vlak z brzino 15 km na uro, napetost pare v kotlu ne sme biti večja kakor 32 atmosfer; lokomotiva, popolnoma opremljena z vodo in kurivom, ne sme biti težja kakor 6 ton. Zmagala je »Rocket«, Stephensonova lokomotiva. Dokazala je, da je kos zahtevani nalogi ter je dosegla sama brez pripetega tovora brzino 56 km na uro. Par dni pozneje, dne 15. oktobra istega leta, je bila svečano predana splošnemu javnemu prometu proga Liverpool—Manchester. Ta je prva železnica, ki je tekla na železnih tračnicah s parnim pogonom.

Po otvoritvi te adhezijske železnice so pričeli graditi železnice tudi ostale celinske evropske države. Nemčiji in Avstriji, ki sta gradile prve zveze v letu 1825, so sledili Francozi tri leta pozneje. Toda na obeh progah so prevažali le s konjsko vprego. Šele leta 1832 je dobila Francija prvo železnico s prevozom lokomotiv, Nemčija pa leta 1835. Naslednje leto se je odločila tudi Avstrijska monarhija za zgradbo železnice Dunaj—Trst. Prvi-krat je pripihal vlak v slovenske kraje, ko je bila otvorjena dne 2. junija 1846. leta proga Gradec—Celje; tej je sledila proga Celje—Ljubljana dne 16. septembra 1849 in nato ostali del proge Ljubljana—Trst dne 28. junija 1857.

Da bi ne bilo nesporazumljenja, moram poudariti, da je stekla prva železnica po današnjih pojmi v Avstriji že koncem l. 1837, — tako imenovana cesarja Ferdinanda severna železnica, ki jo je pa zgradila privatna družba. Tej je sledilo še več drugih privatnih železnic v vseh delih bivše monarhije; kajti prvotno je postala gradba železnic špekulacija posameznikov in celih družb, ki jih je gnala do tega dobra vera v sigurno dobičkonosnost, čeprav je bilo principijelno določeno, da naj služijo železnice splošnemu javnemu blagodarju in blagostanju. Ko pa se je spremenilo vprašanje graditve železnic pri tolikem napredku v vprašanje potrebe, so polagoma začeli graditi železnice tudi tam, kjer se v začetku ni pokazala potreba. Toda do trenutka, ko je vladalo mnenje, da naj služi železnica le hitremu prevozu potnikov, je bila njena korist samo pogojna, ker je vrednost za prevoz občinstva vezana na gotovo obsežnost, ki je ne more prekositi. Kmalu pa se je mogel prepričati vsak, da je železnica po uvedbi in uporabi ter primerni ceni prevoznih tarif največje važnosti za svetovno trgovino. Zato je odločila avstrijska vlada že koncem leta 1841, katere že-

leznice bo gradila sama in katere bode prepustila graditi privatniku. Iz te dobe izvira definicija državnih in privatnih železnic.

Za ilustracijo takratnih razmer naj navedem ta dva primera: načrt za gradbo prve privatne železnice Dunaj—Bochnia je bil potrjen dne 21. novembra 1835 ter podeljena koncesija za zgradbo banki milijonarja Rothschilda. Gradbeni stroški so bili preračunani na okoli 12,000.000 goldinarjev. V ta namen je prišlo na trg 12.000 akcij po 1000 gold. Toda samo 8000 delnic je bilo javno prodanih, kajti ostali deleži so bili že v posesti gotovih špekulantov. Za izvršitev prog, ki jih imela na programu tako zvana »Wien - Raaber Eisenbahn«, je bilo izdanih 25.000 akcij po 500 gold. Od navedenega števila akcij je bilo prodanih skoro dve tretjini, še preden se je pričela subskripcija.

Slično je bilo tudi pri razpisu akcij ostalih prog. Kljub temu pa so posamezniki zgubili zaupanje o rentabilnost podjetja radi nepredvidenih ovir pri gradbi, čeprav je načelovalo tem privatnim družbam več podjetnih in zaupanja vrednih mož. Šele sčasoma, ko so se pričela dela z vso resnostjo, se je zbudilo v ljudstvu zaupanje. Vsak posestnik delnic je računal na veliko rentabilnost izdanega denarja za akcije.

Toda tudi državna uprava ni držala križem rok. Spoznala je velik pomen železnic v političnem, industrijskem, komercialnem in stratezičnem oziru ter ustanovila že takrat generalno direkcijo državnih železnic. Ta ustanova je imela nalog zvezati državo z Jadranskim morjem ter je sklenila graditi železnico preko Štajerske in Kranjske do Trsta, podaljšati že obstoječo železnico od Olomuca preko Prage ter iskati zvezo s saškimi železnicami do Draždan. Analogno kakor ostale evropske države, ki so skušale uporabiti železnice za razširjenje svoje trgovine in se v tem pogledu uveljaviti ne samo na kontinentu, temveč tudi na svetovnem trgovskem polju, je morala tudi Avstrija skrbeti za plasiranje svoje trgovine na evropskih in ostalih prekomorskih trgih. Ker so evropske države hitele z gradbo železnic ter po številu prog in kilometrov visoko nadkriljevale sosedno Avstrijo, je nastala nevarnost, da izgubi radi konkurenčnih prog svojih sosedov tudi tranzitni promet.

Vse te okoliščine so silile državo, da je gradila sama in izdajala tozadevne koncesije po letu 1854 tudi privatnim družbam, četudi se je odločila v letu 1841, da jih ne bode principijelno izdajala več. Do leta 1846 je bilo dovršenih in v gradbi se nahajajočih okoli 1370 km železnic. Izdatki so znašali nad 80 milijonov goldinarjev. Do leta 1856 je izdala država okroglo 350,000.000 za gradbo in za vzdrževanje že obstoječih železnic. V programu pa je imela država zgraditi še približno 10.000 km prog, za kar je bilo potrebnih 400 milijonov goldinarjev. Toda odkod dobiti denar? Finančne razmere so bile nad vse nepovoljne in kritične. Avstrija je izdala za svojo armado kljub dolgi dobi miru neizmerne vsote. Bala se je za stari obstoječi državni red in se domišljevala, da je poklicana varovati vso Evropo pred revolucijo. Radi tega je državni dolg do leta 1840 že narastel

do vsote 1021 milijonov goldinarjev. Državni proračuni niso bili v ravno-
vesju z dohodki in izdatki. V letu 1848 je pokazal budget skoro tri in pol
milijona goldinarjev primanjkljaja, v letu 1854 pa celo 50 milijonov. Tudi
železnice niso bile rentabilne ter so se borile s finančnimi težavami. To pa
radi tega, ker obstoječe proge niso imele nobene skupnosti. Poleg tega
pa je močno konkuriral še vedno cestni tovarni promet. Dohodki na želez-
nici niso bili zadovoljivi predvsem na progah, ki so vodile v osrčje Ma-
džarske in na sev.-italijanskih železnicah. Radi nepovoljnih finančnih razmer
na železnicah in špekulacij raznih borznih agentov je nastal padec vredno-
sti deležev, ki so jih imeli posamezniki v rokah. Da se je mogla prepre-
čiti v tej smeri katastrofa, je morala država hočeš — nočeš nakupiti vse
obveznice. V najkrajšem času je porabila državna uprava v te namene 10
milijonov. Ker je nezaupanje v državno blagajno vedno rastlo, je imela
državna blagajna nad polovico akcij vseh železniških podjetij. Tako se je
začela radi tolikega nakupa obveznic doba podržavljenja avstrijskih železnic.

(Konec prih.)

Anton Č e h o v :

Hladna kri

(Nadaljevanje.)

Mladi človek prime z dvema rožnatima prstoma pazljivo za dlako
kožuška in mu, prestopaje z noge na nogo, laskavo in prepričevalno po-
jasnjuje, da so te in te številke že odšle, a te in te še pojdejo ter da je
pripravljen storiti za Malahina vse, kar je v njegovi moči. In z njegovega
obraza se bere, da je on v resnici pripravljen, storiti nekaj prijetnega,
ne samo Malahinu, temveč celo vsemu svetu — tako je srečen, zadovoljen
in vesel!

Starec ga posluša in čeprav ničesar ne razume od take učene nume-
racijo vlakov, mu pritrujujoč kima z glavo in se tudi sam z dvema prstoma
dotakne nežnih dlačic podloženega paleta. Prijetno se mu zdi gledati
in poslušati priličnega in prijaznega mladega človeka. Da bi tudi s svoje
strani pokazal dobro razpoloženje, potegne iz žepa bankovec za deset
rubljev, pomisli, doda še dva po rublju in izroči načelniku postaje. Ta
vzame denar, salutira in jih graciozno vtakne v žep.

»Veste kaj, gospodje, ali ne bi mogli mi tako-le urediti stvar?« — reče,
ves ozarjen od nove ideje, ki mu je ravnokar šinila v glavo. — »Vojaški
vlak ima zamudo ... kakor vidita, ga še ni ... Kaj, če bi se odpravili vi
kot vojaški* vlak? Vojaškega pa odpravim jaz pod številko 28. A?«

»Lahko,« soglaša nadsprevodnik.

»In izborno!« se razveseli načelnik postaje. »Na ta način vam ni treba
nič tukaj čakati, kar takoj se odpeljite! Jaz vas takoj odpravim! Izborno!«

* Vojaška se imenuje tista številka vlaka, ki je namenjena za prevažanje vojaštva:
kadar teh ni, vozi tovor, a veliko hitreje, kakor pa navadni tovarni vlaki.

Salutira Malahinu in hiti v pisarno, čitajoč po poti blankete. Starec je zelo zadovoljen z ravnokar končanim razgovorom; smehlja se in ogleduje vso čakalnico, kakor bi iskal, če ni kje še kaj prijetnega.

»A midva bova pa vseeno še kozarček izpila,« reče in prime nadsprevodnika pod pazduho.

»Ali se vam ne zdi, da je še prezgodaj?«

»Zakaj? Le dovolite mi, da vas pogostim iz samega prijateljstva.«

Oba gresta v bufet. Ko sta izpila, izbira nadsprevodnik dolgo, kaj naj bi prigriznil.

Postaren človek je, zelo debel, osivelega, puhlega obraza. Debelost njegova je neprijetna, mahedrava, požoltela, kakršno imajo ljudje, ki mnogo pijejo in ne spe o pravem času.

»Zdaj pa izpijva še en kozarček,« pravi Malahin, »zdaj je hladno in piti ni greh. Prosim vas, kar izpijte! Torej, kakor rečeno, gospod nadsprevodnik! Zanesem se na vas, da vso pot ne bo več nobenih zaprek in sitnosti. Zato ker, veste, v naši trgovini z živino je vsaka minuta dragocena. Danes je mesu taka cena, a jutri, glej, čisto drugačna. Prideš prepozno en dan ali dva, pa ni več prave cene in namesto da bi imel dobiček, glej ga, pripelješ se domov, oprostite, brez hlač. Prosim vas najuljudnejše, pijte!... Zanesem se na vas popolnoma. Kar se pa tiče pogostitve ali če kaj drugega želite, sem vam iz hvaležnosti vsak čas na razpolago.«

Ko je nakrmil nadsprevodnika, se Malahin vrne nazaj v vagon,

»Pravkar sem si izmešetaril vojaški vlak,« govori sinu. »To pojdemo hitro. Sprevodnik pravi, če se bomo ves čas s to številko vozili, bomo jutri zvečer ob osmih že na cilju. Če se ne pobrigaš, bratec, nič ne opraviš. Tako je. Le glej, da se tudi ti tako naučiš.«

Po prvem znamenju zvonca stopi k vratom vagona človek z od saj črnim obrazom, v platneni bluzi in v zamazanih obdrgnjenih, nabreklih hlačah. To je vozovni pregledovalec, ki je pravkar lazil pod vagoni in udarjal s kladivom po kolesih.

»Gospoda, ali so ti vagoni z živino vaši?« vpraša.

»Da, naši. Kaj pa je?«

»Takole, dva vagona sta bolna. Ni jih mogoče pustiti dalje. Treba jih bo dati takoj v popravilo.«

»Seveda, še bolj se laži! Gotovo bi rad pil, pa ni za kaj. Kar povedal bi bil, pa bi bilo dobro.«

»Kakor hočete, toda moja dolžnost je, da javim.«

Brez razburjenja in brez ugovora vzame starec mirno, skoraj mehanično iz žepa dve dvajsetici in ju da pregledovalcu. Ta ju tudi popolnoma mirno vzame in začne z dobrodušnim pogledom pogovor s starcem:

»Ali greste trgovat?... O, to je izvrstno delo!«

Malahin vzdihuje, opazuje mirno črni obraz vozovnega pregledovalca ter mu pripoveduje, kako je bila včasih trgovina z biki dobičkonosna, zdaj je pa stvar zelo riskantna in večkrat tudi zgolj izguba.

»Tamle je moj tovariš,« ga prekine pregledovalec. Gospoda trgovca, ali bi ne mogla nekaj malega prezentirati?«

Malahin mu stisne nekaj tudi za tovariša... Vojaški vlak hiti in obstane na vsaki postaji le za kratek čas. Starec je zadovoljen. Prijetni utis, ki mu ga je napravil nanj mladi človek v hrapavem paletaju, mu je trdno ostal v spominu, popito žganje mu je nekoliko zameglilo glavo, vreme je prekrasno in kakor vidno, vse je v lepem redu. Neprenehoma ti govori in pri vsakem postanku vlaka skoči k bufetu. Ker čuti potrebo, da ga vedno kdo posluša, zvleče k bufetu zdaj nadsprevodnika, zdaj zopet strojevodjo in ne pije hitro, temveč počasi z nagovori in s trkanjem.

»Vi imate svoj opravek, mi pa svojega...« pripoveduje dobrodušno in se smehlja. »Daj Bog nam in vam vse najboljše, toda ne naša, temveč božja volja naj se zgodi...«

Od žganja postane počasi razburjen in zgrabi ga nekaka poslovna mrzlica. Za vse se briga, vse priganja, izprašuje in govori brez konca. Zdaj stika po žepih in culah ter išče neko listino, zdaj bi se rad spet nečesa spomnil, pa se ne more, zdaj zopet potegne iz žepa denarnico ter brez vsake potrebe prešteva svoj denar. Nestrpen postaja, jadikuje, se plaši, sklepa z rokami... Pred seboj razloži pisma in brzojavke mesarjev iz glavnega mesta, račune, poštna in brzojavna potrdila, listine, svoj notes in glasno preudarja ter zahteva od Jaše, da ga posluša.

Kadar mu pa preseda čitati listine in govoriti o cenah, skače pri postanku vlaka po vagonih, kjer stoji živina, in ne dela nič drugega, kakor da sklepa roke in se razburja.

»Oh, ti moj Bog, moj Bog!« govori z žalostnim glasom. »O ti sveti mučenik Blaž! Čeprav je samo bik, čeprav je le žival, vendar hoče kakor ljudje piti in jesti. Štiri dni že niso ničesar zavžili. Oh, moj Bog, moj Bog!«

Jaša hodi kot njegov pokorni sin za njim in izpolnjuje njegova povelja. Ni mu všeč, da starec tako pogosto drvi k bufetu. Čeprav se očeta boji, vendar se ne more več vzdržati.

»Torej, vi ste že začeli,« pravi in pogleda grdo starca. »Kaj je vzrok vaši radosti? Ali je vaš god, kali?«

»Rodnemu očetu vendar ne boš ukazoval?«

»Glej no, kakšne mode ste se navzeli...«

Kadar mu ni treba hodit za očetom, tedaj sedi Jaša ves čas nepremično na plašču in čivka na harmoniki. Le včasih stopi iz vagona in se izprehaja ob vlaku; ustavi se pri lokomotivi in upre dolg, nepremičen pogled v kolesa ali delavce, ki mečejo polena na tender. Razbeljena lokomotiva sika, od padajočih polen prihaja sočen, zdrav zvok svežega lesa. Strojvodja in njegov pomočnik, zelo hladnokrvna in ravnodušna človeka,

delata nekakšna nerazumljiva znamenja z rokami in se jima nikamor ne mudi. Ko je nekaj časa stal pri lokomotivi, se Jaša leno vleče na postajo; tam si ogleda prigrizke v bufetu, si prebere na glas kakršenkoli nezanimiv oglas in se počasi vrne v vagon. Njegov obraz ne kaže ne dolgega časa ne kake želje. Njemu je očitvidno popolnoma vseeno, kje da je: doma, ali v vagonu, ali pri lokomotivi...

Proti večeru se vlak ustavi blizu velike postaje. Luči na progi so pravkar prižgali; na modrikastem ozadju, v svežem, pozornem zraku so luči jarke in motne kakor zvezde; rdeče in svetle so samo pod nadstrešjem perona, kjer je že vse temno. Vsi tiri so zatrpani z vagoni in človeku se zdi, če pride še en vlak, zanj ne bo več prostora. Jaša teče na postajo po krop za večerni čaj. Po peronu šetajo lepo oblečene dame in gimnazisti. Na obeh straneh kolodvora, če pogledaš s perona v daljavo, migljajo v večerni megli dalje luči — tam leži mesto. Katero le? To Jaše ne zanima. On vidi le motne luči in ravna poslopja za kolodvorom, sliši kričanje izvoščkov, čuti na obrazu ostri, mrzli veter in misli, da mora biti to mesto hudobno, neudobno in dolgočasno...

Pri čaju, ko je postalo že popolnoma temno in visi na steni vagona kakor včeraj svetiljka, se vlak zatrese od lahkega sunka in gre tiho nazaj. Kmalu se zopet ustavi; slišijo se nejasni kriki, nekdo rožlja z verigama pri odbijalnikih in zavpije: »Gotov!« Vlak se premakne in gre naprej. Čez kakih deset minut ga potisnejo zopet nazaj.

Ko stopi Malahin iz vagona, ne spozna več svojega vlaka. Njegovih osem vagonov z živino stoji v isti vrsti z nizkimi, odprtimi vagoni, katerih ta vlak prej ni imel. Ob vlaku tekajo neznani sprevodniki. Na vprašanje odgovarjajo neradi in nerazločno. Kaj jim je Malahin mar! Samo hite, da sestavijo vlak in da bi bili hitreje rešeni tega dela ter se vrnili na toplo.

»Kakšno številko pa ima ta vlak?« vpraša Malahin.

»Osemnajsto!«

»Kje pa je vojaški vlak? Zakaj so me od njega odklopili?«

Ker ne dobi odgovora, gre starec na postajo. Najprej pogleda po znanim nadsprevodniku in ker ga ne najde, stopi k načelniku postaje. Načelnik sedi v sobi za mizo in brska s prsti po kupu papirjev. Zaposlen je in se dela, kakor da ni zapazil vstopivšega. Njegova zunanost je impozantna, glavo ima črno, ostriženo, ušesa mu štrle v stran, nos mu je dolg, grbast, obraz teman, izraz surov in razžaljen. Malahin mu začne na dolgo in široko razkladati svojo željo.

»Kaj?« vpraša načelnik. »Kako?« — Nasloni se na stol in nadaljuje srdito: »Kaj? Zakaj bi se pa ne peljali z osemnajsto številko? Govorite jasneje, ničesar ne razumem! Kako? Ali naj se raztrgam na koščke?«

Vprašanja kar siplje in brez vsakega vidnega vzroka postaja vedno strožji in strožji. Malahin že sega v žep po denarnico, toda načelnik, že

popolnoma razžaljen in razkačen, Bog vedi od česa, skoči s stola in zbeži iz sobe. Malahin skomigne z rameni, gre ven in išče, s kom bi še mogel govoriti.

Od dolgega časa ali z željo, da bi končal ta dan, poln sitnosti, še s kakim novim opravkom, ali pa zato, ker mu je padlo v oči okence z napisom »Telegraf«, stopi k temu oknu in izreče željo, da pošlje brzojavko. Vzame pero, pomisli malo in zapiše na modrem blanketu: »Nujno. Prometnemu načelniku. Osem vagonov z živim tovorom. Zadržujejo na vsaki postaji. Prosim, dati na razpolago tovorni brzi vlak. Odgovor plačan. Malahin.«

Ko je oddal brzojavko, gre zopet v sobo načelnika postaje. Tam sedi na malem divanu, prevlečenem s sivim suknom, gospod spoštljivega obraza, z zalisci, očali in v sobolji kučmi; oblečen je v nekak čuden kožušček, podoben ženskemu, s kožuhovinastim obšivom, z naramniki in z razrezi na rokavih. Pred njim stoji drug gospod, suh in žilav, v uniformi kontrolorja.

(Konec prih.)

Za naše male

Rešitev ugank v 10. številki »Zadrugarja«.

Borza dela: Goste službe, redke suknje.

Besedna uganka: Čast—last—mast—past, tast—rast.

Istopisnica: Oče in mati ne vesta, da je njuna hči nevesta.

Prav so rešili in bili izžrebani za nagrado: Verbič Tončka, Preserje pri Ljubljani; Pavlovčič Otilija, Moste pri Ljubljani; Lengar Zvonimir, Maribor; Koželj Vida, Celje; Robič Maks, Maribor; Megušar Milan, Ljubljana; Osredkar Marko, Ljubljana, Liker Stanislava, Ljubljana, Jelenc Tone, Novo mesto in Kocjan Vida, Maribor.

Vseбина: V Rochdalu pred 90 timi leti (str. 321). — **Zadružništvo** kot svetovni nazor (str. 323). — **Usoda vlagateljev** (str. 325). — **Gospodinjstvo**: Če likate pletenine (str. 329). Če pletete (str. 330). Če sami strojite (str. 332). Če šivate kožuhovino (str. 333). — **Čebelarstvo**: Čebelarjeva bilanca (str. 334). — **Vrt in cvetlice**: Prezimovanje dalij (str. 337). — **Zdravstvo**: Grbavost (str. 338). — **Naša družina**: Vzgoja otroka k redu in snagi (str. 340). — **Iz življenja in prirode**: Kako se je razvijal človek (str. 341). — **Za pouk in zabavo**: Nastanek južne železnice (str. 345). Hladna kri (str. 348). — **Za naše male** (str. 352).

»Zadrugar« izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Ž., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Kolo-dvorska ulica št. 39. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

Varujte se prehlajenja v zimskem času!

Uživajte naš domač med!

— Le dobro si zapomni to; poizkusi, uživaj ga dosledno in kmalu boš spoznal njegove vrline. Redilno moč mu daje velika množina sladkorja, saj vsebuje med 60 do 80 % sadnega in grozdnega sladkorja; zdravilne snovi pa tvorijo fosforne spojine, ki dajejo močne kosti in krepijo živce.

Prav posebno priporočljivo je uživanje medu ravno v zimskem času, ko si izpostavljen prezebanju, prehlajenju, dežju in snegu; dober lipov čaj, z medom oslajen, ti prežene vse nadloge, okrani te čvrstega in živahnega.

Kupuj pa v naših prodajalnah le naš domač, temen, kompakten med, kateremu so izrekli svetovni prvaki čebelarstva vede na letošnji vseslovenski razstavi v Beogradu odlično priznanje. Tak med pridelujejo tvoji stanovski tovariši, čebelarji-železničarji; preizkušen pa je po strokovnjakih naše čebelarstva zadruga. Odklanjaj med, ki je redek in voden.

Spoštuj načelo: »Svoji k svojim!«

Članom!

Med skupinami železničarjev v Mariboru trajajo že nekaj časa sem spori, ki so zanesli vznemirjenje tudi že v vrste naših članov.

Da očuvajo pred osebnim razračunavanjem našo ustanovo, ki jo loči še kratek čas od redne skupščine, in kateri bi kot gospodarski instituciji podobne trzavice le škodovale, so sporazumno podali na zadnji seji upravnega odbora dne 17. novembra t. l. mariborski odborniki, tov.: Artič Franjo, Tumpej Rudolf in Verlič Srečko ostavko na položaj upravnih odbornikov.

Upravni odbor je ostavko vzel na znanje in vpoklical v upravni odbor na zadnji skupščini izvoljenega namestnika tov. Černeko Zmagoslava iz Maribora. Ostali dve mesti ostaneta do redne skupščine nezasedeni, ker ni več mariborskih namestnikov izvoljenih.

Božični nakupovalni termini

Obveščamo vse članstvo, da si bo lahko nakupovalo svoje potrebščine za mesec december radi praznikov že od 18. decembra dalje.

Drva, kolobarji in premog.

Svetujemo vsem članom, da naj se s kurivom takoj in še pravočasno preskrbijo, da jih ne dohiti zima in slabo vreme. V zimskem času bo dovoz kuriva težji in zvezan z večjimi stroški.

Zato ne odlašajte z naročili!

Krompir in jabolka

kupite takoj, dokler še traja zaloga in je še ugodno vreme za prevoz. V mrazu bomo razpošiljali le na izrecno zahtevo in odgovornost naročnikov.

Svojim članom priporočamo,

da kupujejo sveže meso in svežo slanino po nizkih cenah pri firmi

RUDOLF OCVIRK

mesnice:

Ljubljana, Kolodvorska ul. 35 - Ljubljana VII, Medvedova ul. 22

Prodaja našim članom na kredit in gotovino.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, Ljubljana

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

Centrala: Ljubljana, Masarykova cesta 17, telefon št. 2241 in 2248.

Prodajnice:	Ljubljana:	Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 2248
		Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 2641
	Maribor:	Koroški kol., Frankopanska cesta 34, telefon 2061.
		Glavni kol., Aleksandrova cesta 49

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 11

veljaven od 20. novembra 1934.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati, event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le
tako ob prejemu blaga!

MLEVSKI IZDELKI

Moka, Oge kg	2.50
„ Og kg	2.50
„ št. 2 kg	2.30
„ št. 5 kg	2.10
„ pšenična, enotna kg	2.25
„ ajdova kg	3.75
„ ržena kg	2.25
„ koruzna kg	1.65
„ krmilna kg	1.50
Zdrob, pšenični kg	3.—
„ koruzni kg	2.25
„ činkvantin kg	3.—
Otrobi, pšenični drobni kg	1.20
„ „ debeli kg	1.35
„ koruzni kg	1.—
Drobtine kg	7.—

TESTENINE

Makaroni jajčni v kartonih kg	9.25
Špageti jajčni v kartonih kg	9.25
Makaroni, jajčni kg	8.25
„ domači kg	6.—
Polži, jajčni kg	8.25
„ domači kg	6.—
Rezanci, domači, široki kg	6.—
Špageti, domači kg	6.—
Fidelini, domači kg	6.—
Krpice, domače kg	6.—
Zvezdice, domače kg	6.—
Jajnine kg	16.—

ZRNJE

Riž, Carolina kg	11.—
„ Ia „	7.50
„ Ila „	5.—
Koruzna, debela kg	1.25
„ drobna, činkvantin „	1.75
Kaša „	3.25
Ješprenj „	3.50
Ješprenček „	7.50
Fižol, cipro „	3.50
„ prepeličar „	3.—
Leča, debela Ia „	12.—
„ Ila „	6.—
Grah, zelen „	12.—
Piča za kure „	1.65
Ptičja hrana „	8.—

SLADKOR

Sladkor v kockah kg	15.—
„ sipa drobna „	13.25
„ sipa debela „	13.35
„ v prahu „	15.25
Bonboni „	26.—
„ polnjeni Ia „	40.—
„ polnjeni Ila „	30.—
Kandis „	23.—
Margo slad „	44.—
Šumeča limonada kom.	1.—
Bonbonijere, mali kart.	12.—
„ srednji „	22.—
„ vel. „	30.—

Obeski za božično drevo
(sladkorčki) po izberi.

SOL

Sol, morska kg	2.75
„ namizna „	3.50
„ fina „	5.—

KAVA

Kava, Perl kg	76.—
„ Portorico „	76.—
„ surova Ia „	62.—

Kava Viktorija, ekstra,	
prima kg	44.—
Kava, surova Ila „	50.—
„ žgana „	70.—
„ žgana »Special« „	83.—
„ žgana Rio „	60.—
„ Hag, vel. zav.	27.—
„ Hag mali „	14.—

ŽITNA KAVA

Ječmenova, slajena, za-	
družna kg	9.—
Ječmenova, zadružna „	6.—
Ržena, slajena, zadružna „	10.—
Dr. Pirčeva „	12.—
Kneipp „	12.—
Kneipp v dozah „	9.—
Proja „	8.—
Žika „	13.—

OSTALE KAVINE PRIMESI

Figova kava kg	20.—
Enrilo „	19.—
Enrilo doza	16.—
Redilna kava kg	18.—
Cikorija Franck „	15.50
„ kolinska „	15.50
„ Favorit „	14.75

MAST

Mast kg	16.—
Mast v dozah po 5 kg doza	90.—
Ceres, bel, rumen kg	21.—
Čajno maslo Ia „	34.—
„ „ Ila „	26.—
Kuhano maslo „	26.—
Zaseka, domača „	15.—

MESNI IZDELKI

Slanina, soljena kg	17.—
„ tirolska „	20.—

Slanina, krušna kg	*
„ „hamburška“	*
„ prekajena, debela „	19—
„ papricirana	*
Salame, ogrske „	55—
„ milanske „	55—
„ krakovske „	25—
„ slaninske „	23—
„ letne „	20—
„ navadne „	10—
„ tirolske „	22—
„ posebne „	20—
Salame, pariške „	20—
Jetrna pasteta „	25—
Safalade kom.	2—
Hrenovke „	2—
Klobase, kranjske . . . kom.	3 50
Meso, prekajeno vratina . kg	*
Kare brez kože „	*
Kare s kožo „	*
Šunke s kožo in brez kože „	20—
„ „ „ kuh.v narezu „	45—
„ zvitke „	*
Reberca brez kože . . . „	*
Carsko meso „	*
Prsni vršci „	*
Kračje „	11—
Jeziki, goveji „	26—
„ svinjski „	20—
Repi, svinjski „	8—
Svinjski parklji „	5—
Svinjske glave brez kosti „	*
Tlačenka „	15—
Ocvirki „	7—

* Po dnevnih cenah, ki so izložene v prodajalnah.

DELIKATESE

Slaniki, novi kom.	2—
Sardine, doze à 1 kg . . kg	30—
„ kom.	1 50
„ 1/2 škat.	10—
„ velike 1/4 „	6—
„ srednje 1/8 „	5—
„ male 1/10 „	3—
Sard. obr. s kaper., velika „	7—
„ „ „ „ mala „	3 50
Sardele očiščene kom.	— 50
Tunina škat.	16—
Polenovka, suha, nova . kg	20—

Med, cvetlični kg	18—
„ ajdov „	15—
„ cvetlični vel. kozarec	20—
„ „ mali kozarec	12—
„ „ vel. lonček .	7—
Med, cvetlični, sred. lonček	4—
„ „ mali lonček	1 50
Sir, Chalet Ia kom.	3—
„ „ Ila „	1 50
„ „ Ila škatl.	7—
„ trapistovski kg	20—
„ stiški „	22—
„ Ia „	25—
„ lipavski „	30—
„ „Parmezan“ kg	90—
Kvargelni kom.	— 50
Maggi, velike stekl.	31 50
„ srednje „	18 75
„ male „	12—
„ na drobno dkg	1 60
Juhan, velike stekl.	12—
„ male „	6—
„ na drobno dkg	1—
Kocke za juho „Graf“ . . kom.	1—
„ „ „ „Maggi“	1 25
Guljaš, ekstrakt zav.	4—
Gorčica (zenf) koz.	6 50
Gorčica kg	17—
Keksi v zavitkih zav.	6—
„ „ „ „ à 1 kg . kg	20—
„ na vago „	20—
„ v pločev. dozah . doza	24—
Otroški piškoti zav.	15—
Napolitanke, dolge kom.	1—
„ „ „ zav.	15—
Dezert šnite kom.	2—
Oblati zav.	15—
Guljaš, goveji doza	8—
Jetrna pasteta „	5—
Sardelna pasteta „	6—
Čaj v dozah vel. d.	26—
Čaj v zavitkih zav.	3 50
„ „ „ „	6 50
„ „ „ „	7 50
„ „ „ „	14—
Brazilski Mate čaj „	3 50
Čaj na vago kg	100—
Kakao Ia „	48—
„ Ila „	38—
Čokolada à 1/4 kg tabl.	10—
„ „ à 1/10 „ „	4 50
„ „ à 1/20 „ „	2 50
„ „ z lešniki 1/2 kg „	29—
„ „ „ 1/8 „ „	20—
„ „ „ 1/6 „ „	12—
„ „ „ 1/24 „ kom.	2 50
„ mlečna 1/14 kg . „	5 50
„ „ 1/7 „ „	11—
„ „	1—
Paradižniki 1/8 „ Kulpin „	4 50
„ 1/2 „ „ „	10—
Marmelada Ila kg	19—

Marmelada, jabolčna, doza „	20—
„ „ marelčna . . kg	29—
„ „ marelčna doza 1 kg	30—
Ovomaltine, velika . . doza	56—
„ „ srednja . . „	32—
„ „ mala „	16—
Citronat kg	100—
Kapri „	40—
Soda bicarbonat „	14—
Kruh, črn in bel . . . štruca	2—
Kvas kg	35—
Jajca, štajerska, dnevna	
cena kom.	1—
Na progo ali z loko pošiljkami jih ne moremo poslati.	
Kumarec, veliki kozarec	28—
Kaaba, redilna hrana čok.	
okusa vel. zav.	14—
Kaaba, redilna hrana čok.	
okusa mal. zav.	7—

SADJE

Jabolka kg	3—
Češplje, suhe, bosanske . ,	8—
Hruške, suhe „	5—
Orehi, cell „	5 50
Orehova jedrca „	20—
Rožiči, cell „	5—
Rožičeva moka „	6—
Mandeljni, Ia „	48—
„ „ Ila „	34—
Rozine Ia „	15—
„ „ Ila „	12—
Grozdiči-Vamperli „	14—
Cvebe „	12—
Fige v vencih „	8—
Fige, dalmatinske „	5—
Čebula, nova, domača . . „	1—
Česen „	5—
Limone kom.	— 75
Dateljini kart.	10—
Mak, plavi kg	10—
Lešniki, tolčeni „	30—
Pinjoli „	66—
Krompir, novi „	— 80
Zelje, kislo „	2 25
Zelje, kislo, v sodčkih cca	
25 kg, bto za nto „	2 25

TEKOČINE

Kis vinski 6%	4'50
„ navadni 6%	3'—
Olje, namizno	12'—
„ italijansko	18'—
„ bučno	9'—
„ olivno	16'—
Brandy 0-35 l.	stekl. 32'—
„ 7/10 l.	52'—
Rum, Ila à 1/2 l.	20'—
„ Ia à 1/2 l.	34'—
„ Ia à 1 l.	58'—
Žganje, borovničar à 1/2 l.	22'—
„ hruševac à 1/2 l.	18'—
„ tropinovec à 1/2 l.	18'—
„ brinjevec à 1/2 l.	18'—
„ slivovka à 1/2 l.	18'—
„ marečno à 1/2 l.	18'—
Florijan grenki ali sladki l	42'—
Pelinkovec	36'—
Vino Vermut	26'—
„ belo, štajersko	10 in 12
„ cviček	11'—
„ dalmatinsko, belo	9'—
„ „ črno	8'—
„ Opolo	8'—
Prošek	20'—
Francosko žganje	vel. stekl. 48'—
„ „ sred.	24'—
„ „ mala	10'—
Rum, esenca	stekl. 8'—
Malinovec à 1/2 l.	14'—
Malinovec na vago	kg 18'—
Rogaška voda à 1 1/2 l.	stekl. 7'—
Rogaški Donati à 1 l.	6'50
Radenska voda 1 1/2 l.	7'—
Grenka voda Fr. Jožefova	13'50
„ „ Palma	10'—
Chabeso	stekl. 2'—

DIŠAVE

Poper, cel in zmlet	zav. 3'—
Cimet, „ „ „	3'—
Klinčki (žbice)	2'50
Piment, cel in mlet	2'50
Lavorjevo zrnje (lorber)	1'—
„ llistje	1'—
Janež	2'50
Kumna	2'50
Muškatovi orehi	kom. —50
Muškatov cvet	zav. 3'—
Vanilija v šibkah	kom. 1'25
Žafran	zav. —75
Paprika, huda	3'—
„ sladka	3'—
Ingver	3'—
Korjander	2'50
Majoran	kg 64'—
Kamilce	30'—

POTREBŠČINE ZA PERILO

Milo, Benzit	kos 5'—
„ Zlatorog, navadno	kg 10'—

Milo, Zlatorog, terpent.	kg 12'—
„ Hubertus, sivo	9'—
„ „ navadno	10'—
„ „ terpent.	12'—
„ Schicht, navadno	11'—
„ „ terpent.	13'—
„ Merima	11'—
„ Sunlight	kom. 4'—
Soda za pranje	kg 1'75
Lug	4'—
Plavilo v kockah	zav. 2'50
Plavilni papir	1'50
Boraks	2'50
„ carski	škatl. 5'75
Škrob rižev	5'—
„ „ zav.	1'50
Henko soda	3'—
Ženska hvala	2'50
»Tri« soda	3'—
»Radion«	5'50
Snežinka	4'50
»Persik«	6'—
»Lux«	4'50
»Ena« milne luske	kg 28'—
Vrvi za perilo, po 15, 20, 25, 30, 35, 40 m	Cene po kvaliteti

TOALETNO MILO

Elida Favorit	kom. 8'—
„ kopalno	12'—
„ Ideal	15'—
Speick	10'—
Glycerin	4'—
Mandeljnovno	6'—
Olivia, mala	4'—
„ velika	7'50
Otroško	8'—
Marija	10'—
Osiris	6'—
Domače	3'—
Karbol	4'—
„ britje II	3'—
„ „ I	8'—

POTREBŠČINE ZA ČEVLJE

Krema, črna	vel. škatl. 12'—
„ „ sred.	7'—
„ „ mala	5'—
„ rjava	škatl. 5'—
„ rumena	5'—
„ bela	5'—
Belin	zav. 2'—
Mast za čevlje	škatl. 4'—
Krtače za blato	kom. 4'—
„ za mazanje	1'50
„ za svetljenje	12'—
Vrvice za čevlje, črne dolge par	1'50

Vrvice za čevlje, črne, kratke par	1'25
„ „ „ rjave, kratke	1'—
„ „ „ rjave, dolge	1'50
Vezalke, usnjene	2'—
Olje za namakanje podplatov stekl.	8'—

DRUGE POTREBŠČINE

Kalodont	tuba 6'50
Chlorodont	6'50
Doromad	7'50
Odol	vel. stekl. 58'—
„ „ sred.	32'—
„ „ mala	20'—
Ustna voda	stekl. 20'—
Parfem	16'—
Kolonska voda	mala stekl. 13'—
„ „ vel.	24'—
Esenc za kolonsko vodo	stekl. 16'—
Krema za kožo	tuba 12'—
Uran krema	12'—
Nivea krema	škatl. 10'—
Vaselin, Elida	6'—
Puder, Elida	10'—
Krtače za zobe, velike	kom. 12'—
„ „ male	8'—
„ „ roke	2'50
„ „ dvostranske	5'—
„ „ obleke	16'—
„ „ ribanje	4'—
„ „ parkete	27'—
Omela bombažna (pavola)	32'—
Omela za parkete	kom. 24'—
„ mala	12'—
Metle, velike	11'—
„ male	7'—
Metlice, otroške	5'50
„ za obleko	6'—
„ za posodo	1'50
Čistilo za parkete	vel. tuba 24'—
„ „ mala	12'—
Sidol	tuba 5'50
Svitol	4'80
Vim	kom. 2'50
Hobby prašek	5'—
Ominol	2'50
Pesek za email posodo	zav. 1'—
„ „ „ s prep.	1'50
„ „ „ „ „ „	2'—
„ „ alum.	3'25
Peščeno milo za roke	4'50
Prašek za srebro in zlato	3'25
Šmirkovo platno	pola 1'50, 2'25
Tepači, veliki	kom. 18'—
„ srednji	13'—
„ mali	8'—
Olje za šivalne stroje	stekl. 4'—
Platnene vrečice, male	kom. 6, 7
„ „ srednje	13'50
„ „ velike	15'50
Morska trava Ia	kg 4'—
Hranilniki	kom. 40'—

